

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra občanské výchovy a filosofie

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Komparace vývoje české ČSSD a německé SPD v období 2017-2021
Comparison of the developments of the Czech CSSD and the German SPD in
the period between 2017 and 2021

Julie Pilná

Vedoucí práce: PhDr. Josef Straceny, CSc.
Studijní program: Specializace v pedagogice se zaměřením na vzdělávání
Studijní obor: Německý jazyk – Základy společenských věd

Odevzdáním této bakalářské práce na téma Komparace české ČSSD a německé SPD v období 2017-2021 potvrzují, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzují, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, 19. 4. 2022

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce panu PhDr. Josefu Stracenému, CSc. za poskytnutí cenných a odborných rad, milý a vstřícný, který přístup, který se mnou při vedení bakalářské práce měl. Dále bych chtěla poděkovat mé rodině za podporu, jenž mi projevovali po celou dobu studia.

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se zabývá komparací volebních programů dvou sociálně demokratických stran. Těmito sociálně demokratickými stranami jsou za Českou republiku ČSSD a za Spolkovou republiku Německo strana SPD. Práce nejprve představuje základní politologickou terminologii a vymezuje sociálně demokratické strany. Hlavní část práce je věnována srovnání shod a rozdílů v programech těchto dvou stran ve volbách do poslanecké sněmovny a spolkového sněmu v roce 2017 a 2021. Pozornost je věnována hlavním tematickým oblastem programů a následnému postavení stran po parlamentních volbách.

KLÍČOVÁ SLOVA

sociálně demokratické strany, ČSSD, SPD, volební programy, volby

ABSTRACT

This bachelor thesis focuses on the comparison of election programs of two social democratic parties. These social democratic parties are the Czech CSSD and the German SPD. The thesis introduces the basic political science terminology and gives the definition of the social democratic parties. The main part of the work is devoted to comparing the similarities and differences in the programs of these two parties in the elections to the Chamber of Deputies and the Bundestag in 2017 and 2021. Attention is paid to the main thematic areas of the programs and the subsequent role of the parties after parliamentary elections.

KEYWORDS

social democratic parties, CSSD, SPD, election programs, elections

Obsah

1. Úvod	6
2. Teorie politických stran	8
2.1 Definice politických stran.....	8
2.2 Funkce politických stran.....	12
2.3 Typologie a klasifikace politických stran	13
2. 3. 1 Typologie podle ideově-programového principu	14
2. 3. 2. Klasifikace podle charakteru členství.....	17
2. 3. 3. Klasifikace podle šířky spektra	18
3. Sociálně demokratické strany	20
3. 1 Vymezení sociálně demokratických stran	20
3. 2 Stručný exkurz do vývoje SPD.....	21
3. 3 Stručný exkurz do vývoje ČSSD	23
4. Komparace programů z voleb 2017	25
4. 1 Volební program ČSSD 2017.....	25
4. 2 Volební program SPD 2017	28
4. 3 Komparace programů z voleb v roce 2017.....	32
5. Komparace programů z voleb 2021	37
5. 1 Volební program ČSSD 2021	37
5.2 Volební program SPD 2021	42
5.3 Komparace programů z voleb v roce 2021.....	46
6. Závěr.....	50
Seznam použitých informačních zdrojů	52

1. Úvod

Sociálně demokratické strany hrají v Evropě i u nás významnou politickou roli již dlouhou řadu let. Oblíbenost a míra popularity se u sociálně demokratických stran během let měnila, přesto však o nich můžeme hovořit jako o stranách, jež bývají trvalou součástí parlamentů a vlád.

Hlavním cílem této práce je komparace volebních programů tradičních stran sociální demokracie u nás a v Německu. Důvodem výběru tohoto tématu práce byl nejen můj zájem o českou a německou politickou scénu, ale i provázanost s mým druhým studijním oborem – německým jazykem se zaměřením na vzdělávání. Domnívám se totiž, že správný pedagog by měl mít povědomí a zajímat se o politickou situaci země, jejíž jazyk chce vyučovat. Pro komparaci jsem zvolila v České republice Českou stranu sociálně demokratickou (ČSSD) a v Německu Sociálně demokratickou stranu Německa (SPD). Důvodem, proč jsem si z německých sociálně demokratických stran vybrala právě SPD, a ne třeba stranu Levice (die Linke), byla její srovnatelnost s českou ČSSD. V obou případech se totiž jedná o velmi tradiční strany, které na politické scéně vystupují již dlouhou řadu let a mají svou základnu stálých voličů.

První část bakalářské práce se bude zabývat na základě odborné literatury pojmy a teorií týkající se politických stran, které jsou podstatné pro pochopení práce. Pozornost je zde věnována především typologii a klasifikaci politických stran, jež je nutná k tomu, aby jedinec získal lepší představu, kam v politickém spektru zařadit sociálně demokratické strany. Pokládám za důležité objasnit vznik a vývoj srovnávaných politických stran, aby čtenář mohl práci vnímat i z hlediska historického kontextu. Nejprve je zde nastíněno, z jakých důvodů začaly sociálně demokratické strany vznikat, a poté je zde rozebrán podrobněji vznik jednotlivých stran a změny jimiž strany prošly.

Stěžejní část bakalářské práce tvoří komparace daných volebních stran. Metodou práce bude metoda rozboru a popisu prostudovaných publikací a stranických materiálů. Můj druhý studijní obor mi umožňuje čerpat z originálních stranických dokumentů, což považuji za značnou výhodu má-li být práce přínosem. V případě cizojazyčných materiálů se proto jedná o autorský překlad, kdy originální prameny jsou vždy uvedeny pod čarou, společně i s možností srovnání překladu konkrétních pasáží (programu.)

Komparace se týká roku 2017 a roku 2021, jelikož v těchto letech se konaly jak volby do Spolkového sněmu, tak volby do Poslanecké sněmovny ČR. Můžeme zde tak hodnotit a analyzovat jednotlivé strany mezi sebou a zároveň sledovat jejich vnitřní vývoj. V práci je provedena komparace 4 volebních programů. Nejprve vždy pečlivě představím programatiku strany pro daný rok a shrnu, jak v příslušném roce volby pro stranu dopadly, jaká byla vládní koalice a kdo byl její premiér, kancléř. Následně se zaměřím na danou komparaci stranických programatik a budu vyzdvihovat jednotlivé tematické shody a odlišnosti na konkrétních příkladech, kromě toho budu hodnotit také organizační strukturu programů.

Takto provedená komparace nám představí, jak se proměnily priority v rámci programatiky strany a také jak jednotlivé strany reagují na různé politické, globální a společenské události, jakou byla například i pandemie Covid-19.

2. Teorie politických stran

V následujících kapitolách bude rozebírána základní politologická terminologie, jenž je důležitá nejen k pochopení bakalářské práce, ale i pro samotnou orientaci v politické sféře.

Hlavní pozornost je věnována termínu politická strana, protože ač ho většina z nás hojně používá a považuje za srozumitelný, tak ve chvíli, kdy se pokusíme o jeho teoretické vymezení, je poněkud problematický.

2.1 Definice politických stran

Politické strany byly v dřívějších dobách definovány jako sdružení, která prosazují určité názory, ideály. Nejjednodušeji bychom v tomto kontextu mohli politickou stranu označit jako sdružení občanů, kteří vyznávají stejné učení či názor. Takto alespoň byla politická strana definována na počátku 19. století Benjaminem Constantem.¹ Se zásadní změnou definice politické strany přichází roku 1919 německý sociolog Max Weber. Weber charakterizuje politickou stranu jako dobrovolně vytvořenou skupinu s cílem poskytnout svým předákům moc uvnitř skupiny a aktivním členům možnost prosazení věcných cílů, osobních výhod nebo obojího zároveň.² Weber tak zmiňuje i klíčový zájem o zisk politické moci.

V současné době je problematika definice politické strany mnohem složitější. Tato složitost se značně zvětšuje, pokud jako definici nebudeme akceptovat popis konkrétního politického subjektu, ale budeme trvat na obecnějším vyjádření obsahu pojmu politická strana.³ Petr Fiala ve své knize uvádí, že různý výklad pojmu politické strany je spojen s rozličnými formami přístupu k politickým stranám a politickému stranictví.

Než budeme pokračovat, musíme si položit dvě základní otázky: Jaký je účel definicí a jaká je jejich důležitost? Definice slouží mnoha účelům a jejich povaha je velmi různorodá. Jednoduché definice zkrátka deklarují význam nějakého termínu. Naopak složité definice obsahují i výčet atributů nebo vlastností nějakého fenoménu, což zase předpokládá pravidla

¹ NOVÁK, Miroslav. *Systémy politických stran: úvod do jejich srovnávacího studia*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997, str. 21

² FIALA, Petr a Maxmilián STRMISKA. *Teorie politických stran: úvod do jejich srovnávacího studia*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1998, str. 23-24

³ FIALA, Petr a Maxmilián STRMISKA. *Teorie politických stran: úvod do jejich srovnávacího studia*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1998, str. 14-15

jejich spojování. Ovšem ani jednoduchá definice nemůže být pro účely zkoumání stran příliš jednoduchá.⁴ Důležité rozhodnutí, které rozděluje autory definic termínu politická strana je tedy to, zda se pokoušet o obecnou tzv. minimální definici nebo naopak termín podrobně definovat i se všemi jeho specifiky.

Minimální definice, jakožto jedno z možných východisek, jak definovat politickou stranu, má pro svou obecnost a malý počet specifik potenciál zahrnout všechny typy politické strany ve všech časových i geografických kontextech. Nevýhodou tohoto typu definice je, že čím více se autor snaží redukovat daná specifika, tím menší bude mít definice následnou vypovídající hodnotu.⁵ Sartori říká: „*definice je minimální v případě, že všechny vlastnosti nebo charakteristiky nějaké entity, jež jsou nezbytné pro její identifikaci, jsou označeny jako proměnlivé, a nikoliv jako definiční vlastnosti.*“⁶

Sám Sartori vytvořil takovouto minimální charakteristiku strany. Dle něj je strana politická skupina, která se identifikuje pomocí oficiálního názvu, účastní se voleb a je schopna umístit své kandidáty jejich prostřednictvím do veřejných úřadů.⁷ Dalším z autorů minimální definice strany byl například francouzský politolog Francois Goguel, jenž stranu interpretuje jako seskupení určené k účasti na politickém životě, k částečnému nebo úplnému dobytí moci a prosazení myšlenek a zájmů svých členů.⁸ Pánové Lasswell a Kaplan ve své práci politickou stranu jednoduše definují jako skupinu, která předkládá všeobecná témata a dále předkládá ve volbách své kandidáty. Jandova minimální definice zase vysvětluje politické strany jako organizace, jež sledují cíl umístit své představitele do vládních pozic.⁹ Zde, jak můžeme vidět, dochází k nahrazení pojmů skupina, část či seskupení lidí pojmem organizace. Také Edmund Burke považuje stranu za organizovaný celek lidí, kteří se

⁴ SARTORI, Giovanni. *Strany a stranické systémy: schéma pro analýzu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005, str. 68-69

⁵ FIALA, Petr a Maxmilián STRMISKA. *Teorie politických stran: úvod do jejich srovnávacího studia*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1998, str. 29

⁶ SARTORI, Giovanni. *Strany a stranické systémy: schéma pro analýzu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, str. 70

⁷ SARTORI, Giovanni. *Strany a stranické systémy: schéma pro analýzu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, str. 72

⁸ NOVÁK, Miroslav. *Systémy politických stran: úvod do jejich srovnávacího studia*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997, str. 21

⁹ SARTORI, Giovanni. *Strany a stranické systémy: schéma pro analýzu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 71-72

sdužují za účelem prosazování národního zájmu, na základě nějakého specifického principu, na němž se shodli.¹⁰

Pokud jde o stranu jako takovou, tak se autoři minimálních definic značně shodují, že se jedná o určitou skupinu či seskupení občanů. V případě Jandy a Burkeho je důležité, že tato skupina musí být nějak vnitřně organizována. Podle Sartoriho a Lasswella s Kaplanem je strana stranou pokud se účastní voleb, překládá kandidáty do voleb a snaží se o jejich umístění na veřejných úřadech. Naproti tomu Burke s Goguelem zdůrazňují hlavně národní zájem a účast na politickém životě, zmínku o volbách tak zcela vynechávají. Dále ještě stojí za zmínku upozornit na Sartoriho definici, která jako jediná zmiňuje, že součástí identifikace strany je její název.

Protikladem k minimální definici jsou definice složitější, které podrobněji vymezují výčet specifíků, který musí politická strana splňovat. Karel Žaloudek jednu takovou uvádí ve svém politologickém slovníku. *„Politická strana je organizovaná velká skupina lidí, dobrovolně se sdružujících za účelem získání politické (státní) moci. Politické strany vznikaly původně jako zájmové skupiny uvnitř mocenské elity, které začaly vytvářet místní skupiny (politické kluby) a postupně se organizovaly do politických stran. Pro politické strany jsou charakteristické: a) stabilní organizace zahrnující celou zemi, resp. region, b) stabilní ztotožnění se členů s organizací (na základě ideologického nebo pragmatického).“¹¹*

Žaloudek zde politickou stranu vymezuje velmi výstižně, charakterizuje vznik, vývoj, účel a cíl stran, ovšem rozvádí zde i některé charakteristické rysy. Dále ve slovníku můžeme nalézt i krátký úvod do historie vzniku stran ve světě i u nás.

Naproti tomu Roman David ve své učebnici politologie definuje politickou stranu ještě obsáhleji, protože do její definice zahrnuje i formální náležitosti, které dle právního řádu musí splňovat. Dle Davida jsou politické strany *„dobrovolné organizace občanů, které usilují o získání účasti na státní moci. Ucházejí se o podporu ostatních občanů, aby byly zvoleny ve volbách do zákonodárných sborů či orgánů místní samosprávy a mohly uskutečňovat svůj program. Strany svůj program zaměřují do všech oblastí života*

¹⁰ SARTORI, Giovanni. *Strany a stranické systémy: schéma pro analýzu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, str. 24

¹¹ ŽALOUBEK, Karel. *Encyklopedie politiky: schéma pro analýzu*. Praha: Libri, 1996, str. 322

společnosti jako jsou obrana, bezpečnost, ekonomie, sociální zabezpečení, školství, zdravotnictví apod. Každá strana musí mít svůj organizační řád (stanovy), ve kterém je kromě programových zásad uveden její název, sídlo, způsob volby do stranických orgánů. Vzniká dnem zápisu do evidence a zaniká sloučením s jiným subjektem nebo na základě dobrovolného rozpuštění či z rozhodnutí soudu. Politické strany jsou odděleny od státu, tudíž nemohou tvořit právo, pouze se podílet na iniciování legislativního procesu, nesmějí působit ve státních orgánech a na pracovištích.“¹²

Když porovnám složitější definice s těmi minimálními, docházím k závěru, že složitější definice lépe vystihují a charakterizují to, co jsou politické strany dnes. Minimální definice naopak jsou možné uplatnit bez ohledu na historický vývoj, protože zahrnují pouze ty nejzákladnější atributy, které se v průběhu let nezměnily.

Pro ještě lepší orientaci, co je myšleno pojmem politická strana, je důležité ho vymezit a odlišit od pojmu politické hnutí.

Politologický slovník Žaloudka uvádí: *„Politické hnutí v tradiční pojetí je snaha určitých skupin obyvatel o prosazování jejich zájmů a o dosažení změn v jejich stávajícím společenském postavení. Nová netradiční hnutí vznikající v 2. polovině 20. století jsou většinou iniciována občany protestujícími proti určitému jevu, příkladem takovýchto hnutí mohou být hnutí ekologická (která se v některých zemích později transformovala v politické strany, strany zelených).“¹³*

Můžeme tedy říct, že politické strany se od politických hnutí liší tím, že mají vyšší stupeň organizovanosti a institucionalizace, jsou stabilnější a zaměřují se většinou na všechny oblasti společenského života (od zdravotnictví a ekonomiky až po kulturu) na rozdíl od hnutí, která bývají spíše monotematická, s cílem upozornit na nějakou konkrétní problematiku. Většinou se rozpadají po naplnění jejich cíle nebo dokonce ještě před jeho naplněním.

¹² DAVID, Roman. *Politologie: základy společenských věd*. 5., přeprac. a rozš. vyd. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2003, str. 71-72

¹³ ŽALOUDEK, Karel. *Encyklopedie politiky: schéma pro analýzu*. Praha: Libri, 1996, str. 324

2.2 Funkce politických stran

Příčinou vzniku politických stran jsou funkce, role, které zastupují v politickém životě, říká funkcionalistický přístup o vzniku stran.¹⁴ Strany jsou tak v moderním demokratickém systému nezbytným a nezastupitelným nositelem těchto funkcí.

Roman David ve své knize *Politologie* vyzdvihuje šest těchto nezastupitelných funkcí. Nejprve hovoří o zprostředkovatelské funkci, která tvoří spojení mezi vládou a lidmi. Lidé mají členstvím v politické straně, účastí ve volbách nebo například návštěvou senátora či poslance možnost ovlivňovat politická rozhodnutí vlády a parlamentu. Integrativní funkci plní politická strana ve chvíli, kdy svůj program orientovaný do všech oblastí života společnosti snaží integrovat do širších koalicí s ostatními stranami. Prostřednictvím socializační funkce dochází k tzv. politické socializaci, jež se týká především členů strany nebo jejich přívrženců, kdy se učí hrát své politické role, vystupování na veřejnosti, organizaci veřejných shromáždění, jak správně vést řízenou diskusi, dosáhnout kompromisu a uzavřít koalici. Prostřednictvím mobilizační funkce vyzývá občany k účasti ve volbách, snaží se apelovat především na pasivní voliče, kteří neprojevují zájem o politické dění. Rekrutivní funkce, též výběrová, vybírá ze svých členů politické kapacity, odborníky, kteří by oslovili voliče a nabídli jim určitou odpovědnost za funkci, kterou budou vykonávat ve státní správě. Určuje pořadí, ve kterém budou kandidáti ve volbách kandidovat. Poslední funkcí, kterou David vymezuje, je funkce ústavní či politicko-organizační. Tato funkce je velmi důležitá při sestavování a tvorbě vlády, uzavřením koalice a vytvořením nadpoloviční většiny umožňuje získání dostatečného počtu hlasů pro vyslovení důvěry vládě. Vládní program je pak kompromisem všech koaličních partnerů, viz. integrativní funkce.¹⁵

Český politolog Michal Klíma uvádí, že těch hlavních politických funkcí je pouze pět. Jsou jimi funkce sjednocování zájmů, dále integrační úloha, kterou chápe především jako možnost zájmových skupin podílet se na vytváření a formování stranického programu, poté funkce politické socializace, funkce mobilizace voličů a v neposlední řadě funkce

¹⁴ NOVÁK, Miroslav. *Systémy politických stran: úvod do jejich srovnávacího studia*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997, str. 41

¹⁵ DAVID, Roman. *Politologie: základy společenských věd*. 5., přeprac. a rozš. vyd. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2003, str. 72-73

organizace vlády.¹⁶ Funkci rekrutivní a zprostředkovatelskou tak na rozdíl od Davida úplně vynechává.

2.3 Typologie a klasifikace politických stran

Klasifikací politických stran se rozumí vymezení základních rozdílů mezi politickými stranami a vytvoření univerzálního schématu, podle kterého by bylo možné strany uspořádat do určitých skupin nebo je přiřadit k ideálně typickému vzoru, přičemž žádný z prvků nemůže patřit do více než jen jedné kategorie. V případě typologie nejsou nároky na přesnost tak striktní, bývá rozlišováno mezi klasifikační typologií, která vyžaduje jednoznačné rozčlenění podle typických příznaků a tzv. komparativní typologií, jež objekty dělí přibližně podle více či méně platných kritérií.

S klasifikací se tak v oblasti politicko-stranického výzkumu setkáváme především při třídění stranicko-politických systémů, kde je nějaké jednoznačné hledisko např. počet stran, jakožto relevantní rozlišující kritérium, jež umožňuje provádět klasifikaci.¹⁷

V rámci politologie neexistuje dělení, klasifikace či typologie, která by měla striktně normativní charakter. Přístupů k členění politických existuje velké množství, lze říct, že se jedná o jednu z nejrozvinutějších částí stranicko-politického výzkumu. I přes velké množství různých typologií a kritérií se však nejčastěji setkáváme jen s několika schématy, která jsou autory různě obměňována. Často tak v překrývajících se typologiích dochází spíše ke znejasnění pojmů. Další skutečností, která typologii politických stran provází je, že mnoho autorů nerozlišuje mezi diachronním a synchronním přístupem, což následně zapříčiňuje promíchání mezi historickými typy politických stran a těmi současnými.¹⁸

Práce se pokusí nastínit jednu typologii a dvě základní klasifikace podle strukturně-organizačního kritéria.

¹⁶ KLÍMA, Michal. *Volby a politické strany v moderních demokraciích: základy společenských věd. 5.*, přeprac. a rozš. vyd. Praha: Radix, 1998, str. 34-35

¹⁷ P. FIALA, Petr a Maxmilián STRMISKA. *Teorie politických stran: úvod do jejich srovnávacího studia.* Praha: Sociologické nakladatelství, 1998, str. 81

¹⁸ FIALA, Petr a Maxmilián STRMISKA. *Teorie politických stran: úvod do jejich srovnávacího studia.* Praha: Sociologické nakladatelství, 1998, str. 85

2. 3. 1 Typologie podle ideově-programového principu

Politické strany jsou klasifikovány podle politických ideologií, jejich činnosti a obsahu programu, dle těchto kritérií zaujímají své místo v politickém spektru na levici nebo pravici. Toto bipolární rozdělení pochází z Francie 18. století, kde v tehdejším parlamentu seděli napravo od předsedajícího zástupci šlechty a nalevo zástupci demokratické části. V dnešní době má dělení levo-pravé osy spíše ekonomický charakter, jelikož vyjadřuje hlavně přístup stran k tvorbě bohatství a jeho rozdělování ve společnosti. Tato typologie je často kritizována pro svůj příliš zjednodušující pohled na věc, nicméně je dodnes v politologii hojně využívána právě pro svou jednoduchost.¹⁹

Levice v této typologii označuje tu část politického spektra, jehož politické strany a hnutí obhajují zájmy nižších a středních vrstev společnosti, především však ekonomické zájmy zaměstnanců vůči vlastníkům, projevující se především prosazováním účasti těchto vrstev na realizaci politiky např. prostřednictvím odborových organizací. Mezi základní body programu levicových stran a hnutí, jimiž se odlišují od ostatních směrů, patří: důraz na prosazování sociální rovnosti (ochrana sociálně slabších vrstev), rovnost příležitostí, rovnost forem vlastnictví (preferováno kolektivní vlastnictví – tzn. státní nebo družstevní), rovnost politická a náboženská (někdy se můžeme setkat s tendencí spíše protináboženskou).

Nejvýznamnější součástí evropské levice jsou sociálně demokratické strany, socialistické strany, radikální strany komunistického typu a také strany zelených. Levice klade důraz spíše na kolektivismus, kolektivní formy podnikání než na prosazování individuální iniciativy a soukromé vlastnictví výrobních prostředků. Za krajně levicové strany pokládáme strany komunistické (diktatura proletariátu). Pro vládní programy levicových stran je tak typické rozsáhlé sociální zabezpečení, které vede k velkému daňovému zpoplatnění. Typická je i vyšší míra státních zásahů do hospodářství. Nejvyšší ekonomickou prioritou má snížení nezaměstnanosti.

Charakteristickými rysy politického programu levicových stran je přesvědčení o prospěšnosti společenského vlastnictví a jeho státní kontroly. Dále pak přesvědčení o přirozených lidských právech, jež zahrnují také sociální spravedlnost, vedoucí až

¹⁹ DAVID, Roman. *Politologie: základy společenských věd*. 5., přeprac. a rozš. vyd. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2003, str.73

k rovnostářství. Na to navazuje požadavek na sociálně odpovědný stát, který se stará o sociální zabezpečení všech občanů, školství, zdravotnictví atd. Víra v demokracii se u většiny levicových stran projevuje účastí lidu na vládě a odmítáním společenského postavení daného především vlastnictvím (např. šlechtický titul). Koncem 19. století jsme se u řady levicových stran mohli setkat s třídním pojetím společnosti a nepřátelskému boji proti „vykořisťovatelským třídám“.

Levicová ideologie se dostává do rozporu už ve svých základních tezích. Jedním z rozporů je státní kontrola spolu s přirozenými právy, idea sociální rovnosti s třídním přístupem atd. Toto je důvodem, proč si jednotlivé strany vybírají z levicových principů vždy jen část. Můžeme pak hovořit o levicové či pravicové orientaci nejen v rámci celého politického spektra, ale také v rámci jednotlivých/větších politických stran, kde je zastoupeno jak levicové tak pravicové křídlo.²⁰

Pravice je konzervativnější část politických směrů a stran. Za pravicové označujeme mnoho velmi odlišných politických stran, jedná se převážně o strany konzervativní, křesťansko-demokratické, monarchistické ale i některé liberální. Jako krajně pravicové bývají označovány také strany nacionalistické a fašistické.

Pravicová strana bývá často hodnocena na základě jejího poměru k levicové orientaci. Pro pravici je v tomto směru charakteristické zdůrazňování základních svobod jednotlivce. Klade tak velký důraz na individualismus, na rozdíl od levice, která prosazuje kolektivismus, jenž pravice naopak odmítá. Stát reguluje trh na základě liberalizace, přičemž ekonomickou prioritou je snižování inflace. Dalším velkým rozdílem mezi stranami z pravé a levé části osy je jejich pohled na vnímání soukromého vlastnictví. Pravicově orientované strany zdůrazňují soukromé vlastnictví a svobodu podnikání jako nezbytné podmínky života společnosti. Mají spíše konzervativní představy o povaze občanské společnosti, důraz na tradice a zvyklosti, tento konzervatismus se projevuje také v kultuře. Posledním rozdílem mezi levicí a pravicí je, že na rozdíl od levicových stran pravicové strany uznávají privilegia dědění politického statusu, práva vydržená na základě společenského postavení, jež jim dalo vlastnictví.²¹

²⁰ ŽALOUDEK, Karel. *Encyklopedie politiky: schéma pro analýzu*. Praha: Libri, 1996, str. 213-214

²¹ ŽALOUDEK, Karel. *Encyklopedie politiky: schéma pro analýzu*. Praha: Libri, 1996, str. 337

V systému, kde existuje více než jen dvě politické strany, levo-pravá osa představuje kontinuum, dle něžž můžeme říct, že některá stran je více levicová či pravicová než jiná. Centristická strana neboli strana středu, se nachází uprostřed spektra a je jednoduše definována jako strana mezi levicí a pravíci. Její výhodou je její vysoký koaliční potenciál, protože může uzavřít koalici jak s levicovou, tak s pravicovou stranou, a přitom nezklamat své voliče, příkladem jsou některé křesťanské strany.

Politické spektrum není statické, příklad toho můžeme nalézt například v Německu, kdy liberální FDP (Freie Demokratische Partei – Svobodná demokratická strana, pozn. autora) byla v minulosti součástí koalice s SPD (Sozialdemokratische Partei Deutschland – Sociálnědemokratická strana Německa, pozn. autora), ale i s křesťanskou unií CDU/CSU (Christlich Demokratisches Union Deutschlands/Christlich-Soziale Union in Bayern – Křesťansko-demokratická unie Německa/Křesťansko-sociální unie Bavorska, pozn. autora). Jednou z příčin této dynamiky politického spektra může být úsilí politických stran o podporu většího množství voličů nebo také reakce na novou ekonomickou situaci, zda je právě ekonomická krize nebo probíhá ekonomický růst. Vlivným faktorem ale může být také aktuální politická situace doma i ve světě.

Strana, která se vyskytuje na okraji politického spektra a která usiluje destruovat politický systém volné soutěže se nazývá extremistická (popř. antisystémová). Obecně se dá říct, že tyto strany jednají mnohdy v rozporu s ústavou, protože často usilují o potlačení práv menšin (protiromské, antisemitské apod.). Mezi tyto strany patří nejčastěji strany komunistické či nacionalistické a v minulosti kvůli nim docházelo i k ozbrojeným střetům. I proto v dnešní době existuje v ČR možnost takovouto extremistickou stranu rozpustit, na základě Nejvyššího správního soudu.

Problémem politického členění na levici a pravici je, jak už jsem předesílala, jeho jednoduchost. Toto zjednodušené vystižení není tak přesné, pokud se jedná o mezinárodní srovnání. Politické spektrum v USA je celé posunuto více vpravo než například v Německu nebo u nás v ČR. Kritériem těchto hodnocení pak může být postoj k velikosti daňového břemene nebo k rozsahu výdajů na sociální dávky apod.²²

²² DAVID, Roman. *Politologie: základy společenských věd. 5.*, přeprac. a rozš. vyd. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2003, str. 74-75

2. 3. 2. Klasifikace podle charakteru členství

V 50. letech francouzský politolog Maurice Duverger vydal analýzu vzniku a vývoje politických stran s důrazem na jejich organizační strukturu. Z hlediska současné politologie má stále určitý význam jeho rozlišení stran na strany *elitní*, *masové* a *kádrové*.²³

Elitní strany existovaly do poloviny 19. století, nejedná se o strany v pravém slova smyslu, představovaly spíše jakési počáteční stádium vzniku stran. V 19. století soutěžila o politickou moc v parlamentu jen omezená skupina obyvatelstva (aristokratická elita, privilegovaní občané). Elitní strany vznikaly na základě potřeb privilegovaných zajistit vstup svých reprezentantů do parlamentu volební, zákonnou cestou. Rozšířením volebního práva začaly vznikat skutečné politické organizace, jež měly zastoupení na místní úrovni. Začaly vznikat masové strany, které se opíraly o masovou podporu.²⁴

Masové strany, tradičně se jedná o západní demokratické politické strany, jež se ucházejí o nové členy v maximálním možném měřítku. Členství je ověřeno každému a každý může i svobodně vystoupit.²⁵ Pro sociálně demokratické strany má rekrutování nových členů zásadní význam. Zaprvé politický, protože vychovává dělnickou třídu a připravuje její elitu k převzetí moci. Zadruhé ekonomický, sociálně demokratické strany se alespoň v minulosti opíraly z hospodářského hlediska hlavně o členské příspěvky. Jako se masové strany zakládají na vysokém počtu členů, jsou strany, které stojí na široké základně voličů. Takovýmto stranám, říkáme strany všelidové a budeme se jimi podrobněji zabývat níže.

Strany kádrové se naproti tomu snaží shromáždit významné osobnosti. Mezi významné osobnosti řadí osoby, jejichž jméno, prestiž, charisma dokážou oslovit voliče a zajistit tak kandidátu dostatečný počet hlasů. Mohou to ale být i lidé, kteří jsou schopní organizovat volební kampaň, různí specialisté a mecenáši. Kádrové strany si tak zakládají spíše na kvalitě

²³ KLÍMA, Michal. *Volby a politické strany v moderních demokraciích: základy společenských věd*. 5., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Radix, 1998, str. 39

²⁴ KLÍMA, Michal. *Volby a politické strany v moderních demokraciích: základy společenských věd*. 5., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Radix, 1998, str. 37-38

²⁵ DAVID, Roman. *Politologie: základy společenských věd*. 5., přeprac. a rozš. vyd. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2003, str. 75

než kvantitě. Vstup do strany je zde jakýsi individuální akt, pro který jsou důležité schopnosti a kvality jednotlivce.²⁶

Roman David, ve své knize *Politologie*, řadí do klasifikace podle charakteru členství ještě jeden typ stran a sice *strany oddaných*. V minulosti se jednalo především o strany nacionalistického typu, ovšem i v dnešní době se s tímto typem stran můžeme setkat. Jedná se často o strany, které mají jednoho vůdce, jehož oddaně až fanaticky následují jeho stoupenci.²⁷

2. 3. 3. Klasifikace podle šířky spektra

V případě klasifikace politických stran podle šířky spektra nás zajímá, jak široký okruh voličů jsou tyto strany schopné zaujmout. Dělíme je tedy na *strany ideologicky úzké*, jež zaujmou menší množství voličů a *strany všelidové*.

Strany ideologicky úzké reprezentují a prosazují zpravidla jeden partikulární zájem či světonázorové hledisko. Omezují se pouze na jednu etnickou či národnostní skupinu obyvatelstva²⁸, tudíž oslovují jen úzkou skupinu voličů např. agrární strany zemědělce, katolické strany katolíky apod. Tyto strany byly typické před II. světovou válkou, ale vyskytují se dodnes.²⁹ Vzhledem k často nedostatečné sociální podpoře je jejich účast ve vládě závislá na jejich koaličním potenciálu.³⁰

Všelidové strany, univerzální strany nebo také strany „catch all party“, jsou strany, které usilují o podporu všech částí společnosti, resp. reprezentují všechny skupiny obyvatelstva.³¹ Většinou se jedná o vládní, dominantní strany. Pojem všelidová strana poprvé užil v roce 1965 Otto Kirchheimer, jenž pro ni definoval jako určující všenárodní klientelu, kde hlavním subjektem je i přesto individuální volič. Pojímá stranu jako politický podnik, který soutěží

²⁶ NOVÁK, Miroslav. *Systémy politických stran: úvod do jejich srovnávacího studia*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997, str. 31-32

²⁷ DAVID, Roman. *Politologie: základy společenských věd*. 5., přeprac. a rozš. vyd. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2003, str. 75

²⁸ KLÍMA, Michal. *Volby a politické strany v moderních demokraciích: základy společenských věd*. 5., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Radix, 1998, str. 35-36

²⁹ DAVID, Roman. *Politologie: základy společenských věd*. 5., přeprac. a rozš. vyd. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2003, str. 77

³⁰ KLÍMA, Michal. *Volby a politické strany v moderních demokraciích: základy společenských věd*. 5., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Radix, 1998, str. 36

³¹ DAVID, Roman. *Politologie: základy společenských věd*. 5., přeprac. a rozš. vyd. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2003, str. 77

s ostatními politickými subjekty o politickou moc. Strana si své priority určuje na základě bezprostředního úspěchu v následujících všeobecných volbách. Snaha o zisk, co největšího počtu hlasů, popřípadě obava z volebních ztrát, tak určuje volební taktiku.³²

Klasifikace podle šířky politického spektra vychází z kritéria jejich politické orientace a politických cílů, tento fakt umožňuje dělit strany ještě, jak již bylo zmíněno, na strany *konzervativní, liberální, křesťansko-demokratické, sociálně demokratické, krajně pravicové, strany zelených (alternativní)* a na strany *komunistické*.³³

³² KLÍMA, Michal. *Volby a politické strany v moderních demokraciích: základy společenských věd. 5.*, přeprac. a rozš. vyd. Praha: Radix, 1998, str. 47-48

³³ P. FIALA, Petr a Maxmilián STRMISKA. *Teorie politických stran: úvod do jejich srovnávacího studia*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1998, str. 82

3. Sociálně demokratické strany

Práce je zaměřena na srovnání sociálně demokratických stran, z tohoto důvodu je nutné přiblížit si jejich postavení v politickém spektru, jaké zastávají hodnoty a přiblížit charakteristiku skladby skupiny voličů těchto stran.

3. 1 Vymezení sociálně demokratických stran

Sociálně demokratické strany řadíme stejně jako strany socialistické a komunistické mezi strany levice.³⁴ Politický program a ideologie těchto stran byly dlouhou dobu stavěny na základech socialismu. S odchodem socialismu jako teorie ekonomického řízení zmizela také hlavní dělicí čára, která odlišovala levice a pravici. Sociální demokracie už neusiluje o svržení kapitalismu, nýbrž usiluje o alespoň částečnou možnost jej ovládat a regulovat. Základní hodnoty jako sociální spravedlnost si sociální demokracie ponechává i přes měnící se povahu rodiny, práce a osobní i kulturní identity. Tyto skutečnosti nás nutí přehodnotit svůj pohled na sociální demokracii jako na čistě levicovou politickou stranu a implikují myšlenku politického středu – „levý střed“.³⁵ Pojem „levý střed“ daleko lépe vystihuje povahu současné sociální demokracie, avšak i tak se můžeme setkat s odpůrci této identifikace pro sociálně demokratické strany.³⁶ Obnovená sociální demokracie musí být nalevo od středu, protože v jejím ústředním zájmu nadále zůstává sociální spravedlnost a emancipační politika. „Střed“ by zde měl být chápán jako spojenectví či koaliční potenciál, který sociální demokracie vytváří přizpůsobováním se vnějším změnám/okolnostem.³⁷

Programy sociálně demokratických stran vycházejí z principů sociální demokracie, jejichž základním rysem je důraz na celospolečenská a sociální hlediska. Důraz je sociální demokracií kladen na lidskou solidaritu. Hlavní úlohu v odstranění hmotné a sociální bídě má podle sociálně demokratických stran stát.³⁸ Sociálně demokratické strany reprezentují zájmy příjemců solidární péče. Jedná-li se o nemocné, promítají se tyto zájmy do

³⁴ DRÁBOVÁ, Renáta a Zdeňka ZUBÍKOVÁ. *Společenské vědy: základy společenských věd*. 5., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Fragment, 2007, str. 33

³⁵ GIDDENS, Anthony. *Třetí cesta: obnova sociální demokracie*. 5., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Mladá fronta, 2001, str. 44-45

³⁶ GIDDENS, Anthony. *Třetí cesta a její kritici: obnova sociální demokracie*. 5., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Mladá fronta, 2004, str. 29

³⁷ GIDDENS, Anthony. *Třetí cesta: obnova sociální demokracie*. 5., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Mladá fronta, 2001, str. 46

³⁸ ŽALOUDEK, Karel. *Encyklopedie politiky: schéma pro analýzu*. Praha: Libri, 1996, str. 394

zdravotnictví, jedná-li se o rodiny s dětmi, promítají se do školství, jedná-li se o důchodce, promítají se od systému sociální péče a tak dál. Jen malá část společnosti totiž může dát přednost soukromým nemocnicím, školám a penzijním fondům proti těm veřejným.³⁹

Sociální demokracie se ze své podstaty zaměřuje především na střední vrstvy obyvatelstva. Tento fakt se může zdát logickým vzhledem k tomu, že první sociálně demokratické strany často vznikaly původně ze stran dělnického typu. Vezmeme-li například společnost v České republice, tak zde příjmová či majetková skupina představuje výraznou menšinu, stejně tak střední třída. Většinová společnost je soustředěna do skupin s nižší než průměrnou úrovní majetku a příjmů, s nižším sociálním statutem, a právě tyto dvě třetiny obyvatelstva spolu s ekonomicky neaktivními důchodci tvoří trvalou voličskou základnu sociální demokracie v Čechách.⁴⁰ V Německu tvoří hlavní klientelu pro německou sociální demokracii průmysloví dělníci sdružení v odborech a členové nové střední třídy.⁴¹

V současné době patří sociálně demokratické strany k nejvýznamnějším a nejpočetnějším stranám Evropy. V řadě zemí mají ve vládách své zastoupení již od 20. let 20. století. V roce 1996 byli sociálně demokratičtí premiéři v Dánsku, Nizozemsku, Norsku, Portugalsku, Rakousku a Švédsku, ovšem mají své zastoupení i ve vládách např. v Norsku a Švédsku.

3. 2 Stručný exkurz do vývoje SPD

Sociálně demokratické strany se vytvářely v druhé polovině 19. a počátkem 20. století po celé Evropě, a i v některých mimo evropských zemí jako hlavní politické organizace dělnického hnutí. Dělnická hnutí tak reagovala na rozšiřování kapitalistických vztahů a průmyslové výroby. Ve většině případů vznikaly odborové spolky a sdružení, nejvyspělejší dělníci se ale rozhodli ke vstupu do politického života na krajním křídle liberální a demokratické opozice.⁴²

³⁹ ZEMAN, Miloš. *Vzestup a pád české sociální demokracie: obnova sociální demokracie*. 5., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Andrej Šťastný, 2006, str. 18-20

⁴⁰ ZEMAN, Miloš. *Vzestup a pád české sociální demokracie: obnova sociální demokracie*. 5., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Andrej Šťastný, 2006, str. 25

⁴¹ DECKER, Frank. Wahlergebnisse und Wählerschaft der SPD. *Bundeszentrale für politische Bildung* [online]. 2020, 01.09.2020 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: <https://www.bpb.de/themen/parteien/parteien-in-deutschland/spd/42093/wahlergebnisse-und-waehlerschaft-der-spd/>

⁴² MALÍŘ, Jiří a Pavel MAREK. *Politické strany: vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu v letech 1861-2004*. 5., přeprac. a rozš. vyd. Brno: Doplněk, 2005, str. 213

Vůbec první sociálně demokratickou stranou se v roce 1875 stala Sociálně demokratická strana Německa. Vznikla v Gotě sloučením Sociálně demokratické dělnické strany, vedené Augustem Bebelem a Wilhelem Liebknecem,⁴³ spolu s Všeobecným dělnickým spolkem, založeným v roce 1863 Ferdinandem Lassallem pod názvem Jednotná dělnická strana. V letech 1878–1890 byla strana zakázána protisocialistickými zákony Otta von Bismarcka. Po jejím opětovném povolení v roce 1890 strana přijala nový politický program. Erfurtský program byl zaměřený na uchopení politické moci a zespolečenštění výrobních prostředků. V roce 1914 hlasovali sociálně demokratičtí poslanci i přes antimilitaristický program pro válečné úvěry pro vládu.

Po 1. světové válce se v SPD začínala více projevovat koncepce socialismu, ovšem pokus o bolševickou revoluci a radikalizaci strany se nezdařil. SPD se podílela na všech vládách ve Výmarské republice, obsazovala v nich i posty významných ministerských předsedů nebo třeba prezidenta.⁴⁴ Po nacistickém převratu v roce 1933 byla SPD znovu zakázána. Aktivisté a funkcionáři z SPD byli nacisty pronásledováni a mnozí z nich zemřeli v koncentračních táborech.⁴⁵

V období po 2. světové válce došlo k odlišnému vývoji v sovětské a západních okupačních zónách. V zóně Sovětského svazu došlo v roce 1946 ke sloučení SPD s Komunistickou stranou Německa a vznikla tak Jednotná socialistická strana Německa. V západních zónách došlo k obnově sociální demokracie v témže roce na sjezdu v Hannoveru pod vedením Kurta Schumachera. Později na sjezdu v Bad Godesbergu vznikl nový Bad Godesberský program, ve kterém se strana distancovala od marxistické ideologie.

Od roku 1949 je SPD nedílnou součástí německého parlamentu, ať už jako opoziční nebo koaliční partner. Nejnižším procentuálním podílem, který od roku 1949 získala bylo 23 %

⁴³ SPD. *Über 150 Jahre SPD* [online]. 2022 [cit. 2022-04-01]. Dostupné z: <https://www.spd.de/partei/geschichte/>

⁴⁴ ŽALOUDEK, Karel. *Encyklopedie politiky: schéma pro analýzu*. Praha: Libri, 1996, str. 390

⁴⁵ DRECKER, Frank. *Etappen der Parteigeschichte der SPD* [online]. 01.09.2020 [cit. 2022-04-01]. Dostupné z: <https://www.bpb.de/themen/parteien/parteien-in-deutschland/spd/42082/etappen-der-parteigeschichte-der-spd/>

v roce 2009. Ve volbách do Bundestagu v roce 2021 se stala vítězem voleb s 25,7 % hlasů.

46

3. 3 Stručný exkurz do vývoje ČSSD

Historie české sociální demokracie sahá už do roku 1878, kdy byla na pražském předměstí v Břevnově 7. dubna uznána autonomní součástí celorakouské sociální demokracie, Sociálně – demokratická strana českoslovanská v Rakousku. Pojem „českoslovanská“ měl vyjadřovat snahu sdružit v jedné organizaci dělníky českého jazyka nejen z Čech, ale také z Moravy, Slezska a Dolních Rakous. Strana si získala respekt kromě dělníků také u části inteligence. Roku 1893 se česká sociální demokracie konstitovala na samostatnou stranu Českoslovanskou sociálně demokratickou stranu dělnickou. V roce 1907 ve volbách do říšské rady získala více než 400 tisíc hlasů, což odpovídalo 38 % hlasů a získala tak celkem 24 poslaneckých mandátů. Stala se tak po agrárnících v českých zemích druhou nejsilnější stranou (co do počtu mandátů).⁴⁷

Vznik samostatného Československého státu v roce 1918 sociálně demokratická strana vítala, považovala ho za naplnění národně osvobozené části jejich politického programu. Vznik Československa se samozřejmě podepsal i na další transformaci názvu, v té době se oficiálním názvem stává Československá sociálně demokratická strana dělnická (ČSDSD).⁴⁸ Se ziskem 25,7 % hlasů v dubnu 1920 zvítězila sociálně demokratická strana ve volbách do parlamentu, kde poté obsadila 74 poslaneckých a 41 senátorských mandátů. I přes obrovský volební úspěch probíhal uvnitř strany ideologický rozkol, kvůli Moskvou podpořenému oddělení komunistického křídla. Z důvodu ideologické nejednoty byl odložen i plánovaný sjezd, který se měl uskutečnit na podzim roku 1920. Organizace, které se hlásily ke Komunistické internacionále byly ze strany vyloučeny.⁴⁹ Tito vyloučení členové pak na ustanovujícím sjezdu v květnu 1921 přijali jednadvacet podmínek ke vstupu do

⁴⁶ DEUTSCHER BUNDESTAG. *Bundestagswahlergebnisse seit 1949 – Zweitstimmen* [online]. 01.10.2021 [cit. 2022-04-03]. Dostupné z: https://www.bundestag.de/parlament/wahlen/ergebnisse_seit1949-244692

⁴⁷ ČSSD. Z historie české sociální demokracie. *Encyklopedie ČSSD: založena ke 135. výročí založení strany* [online]. 2013 [cit. 2022-03-18]. Dostupné z: <http://www.historiecssd.cz/>

⁴⁸ MALÍŘ, Jiří a Pavel MAREK. *Politické strany: vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu v letech 1861-2004*. 5., přeprac. a rozš. vyd. Brno: Doplněk, 2005, str.683-685

⁴⁹ ČSSD. Z historie české sociální demokracie. *Encyklopedie ČSSD: založena ke 135. výročí založení strany* [online]. 2013 [cit. 2022-03-18]. Dostupné z: <http://www.historiecssd.cz/>

Komunistické internacionály a dali vzniknout Komunistické straně Československa (KSC).⁵⁰

Druhá světová válka přinesla politickému životu značné těžkosti. Okupační režim zlikvidoval jakékoliv politické organizační struktury. Navíc ČSDSD zaznamenala i válečné ztráty na životech svých členů. Program sociální demokracie zdůrazňoval, jak to odpovídalo i názvu strany demokracii a socialismus. „Demokracie je naše cesta, socialismus je náš cíl“, hlásali. Vzhledem k vzrůstající oblibě komunistické strany, začala strana do programu zařazovat i potřeby středních vrstev. Tato skutečnost se odrazila i na názvu strany, kde se na poválečném sjezdu v roce 1945 usnesli vynechat slovo „dělnická“. Strana tak získala název Československá sociální demokracie (ČSSD).⁵¹

Současný název Česká strana sociálně demokratická (ČSSD) strana získala roku 1993, jedná se o politickou stranu s nejdelší historií u nás, která se navzdory faktu, že v období let 1948-1989 byla strana násilně sloučena s KSC. Fakticky existovala pouze v exilu. Po listopadu 1989 se dokázala vrátit do aktivní politiky jako významný politický subjekt.⁵²

Pro ČSSD v parlamentních volbách byly úspěšné roky 1996-2006, podíl hlasů se v těchto letech pohyboval mezi 26–32 %. Od voleb v roce 2010 jejich preference u voličů klesá. Ve volbách v roce 2021 získalo ČSSD pouze 4,65 % hlasů, a tak se poprvé od vzniku samostatné České republiky nedostalo do parlamentu.⁵³

K listopadu roku 2021 čítá strana na 9 448 členů.⁵⁴ Od prosince roku 2021 je předsedou strany Michal Šmarda, který nastoupil po Janu Hamáčkovi, který se rozhodl po neúspěchu ve volbách do poslanecké sněmovny 2021 odstoupit z postu předsedy.⁵⁵

⁵⁰ ŽALOUDEK, Karel. *Encyklopedie politiky: schéma pro analýzu*. Praha: Libri, 1996, str. 177

⁵¹ MALÍŘ, Jiří a Pavel MAREK. *Politické strany: vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu v letech 1861-2004*. 5., přeprac. a rozš. vyd. Brno: Doplněk, 2005, str. 1165-1166

⁵² MALÍŘ, Jiří a Pavel MAREK. *Politické strany: vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu v letech 1861-2004*. 5., přeprac. a rozš. vyd. Brno: Doplněk, 2005, str. 1463

⁵³ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Volby do poslanecké sněmovny parlamentu ČR* [online]. 2021 [cit. 2022-03-19]. Dostupné z: <http://www.historiecssd.cz/>

⁵⁴ ŠOPFOVÁ, Kristýna. ČSSD propouští. Zůstane jen dvacet zaměstnanců. *Novinky.cz* [online]. 01.01.2022 [cit. 2022-03-19]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/domaci/clanek/cssd-propousti-zustane-jen-dvacet-zamestnancu-40382646>

⁵⁵ ČSSD. *Grémium ČSSD* [online]. 2021 [cit. 2022-03-19]. Dostupné z: <https://www.cssd.cz/nasilide/politicke-gremium-cssd/>

4. Komparace programů z voleb 2017

Volby do poslanecké sněmovny probíhají v České republice každé 4 roky, v těchto volbách je do úřadu voleno vždy 200 poslanců.⁵⁶ Ve Spolkové republice Německo probíhají volby do spolkového sněmu (Bundestag) také každé 4 roky⁵⁷ s minimálním počtem zvolených členů 598⁵⁸, přičemž zpravidla jich bývá spíše více (tzv. převislé mandáty).

Politické programy kandidujících subjektů jsou společně s politickou kampaní nedílnou součástí voleb. Politické strany se jimi snaží oslovit voliče, aby hlasovali v jejich prospěch. Představují jejich programové cíle, politické myšlení a záměry té konkrétní strany.

Kapitola představí volební programy ČSSD a SPD pro rok 2017 a jejich následnou komparaci.

4.1 Volební program ČSSD 2017

ČSSD zvolila pro volby v roce 2017 slogan: „Dobrá země pro život.“⁵⁹ Úvodem se vyjadřuje Lubomír Zaorálek, volební lídr ČSSD, k předcházejícímu volebnímu období, kdy se ČSSD stala vítězem voleb, a vyzdvihuje jaké změny z jejich tehdejšího politického programu se jim podařilo splnit jako např. zrušení poplatků ve zdravotnictví, snížení DPH na léky, zvýšení minimální mzdy, návrat pevného věku pro odchod do důchodu apod. Celkově hodnotí předcházející volební období jako stabilní s prosperujícím hospodářstvím, zmiňuje zde ovšem i své obavy, aby se bohatství nestalo výsadou elit žijících na úkor běžných občanů a zaměstnanců střední třídy.

Následující část volebního programu je zaměřena na konkrétní sociální, hospodářské a politické cíle jako jsou politika zaměstnanosti, prosperující hospodářství, daňový systém,

⁵⁶ POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. *Ústava České republiky. Čl. 16 odst. 1.* [online]. 1992 [cit. 2022-03-27]. Dostupné z: <https://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>

⁵⁷ DEUTSCHER BUNDESTAG. *Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland. Ods. III. Bundestag, Artikel 38.* [online]. Bonn am Rhein, 1949 [cit. 2022-03-27]. Dostupné z: <https://www.bundestag.de/gg>

⁵⁸ DER BUNDESWAHLLEITER. *Bundeswahlgesetz: §1 odst. 1 věty (1) (BWG).* [online]. 1993 [cit. 2022-03-27]. Dostupné z: <https://www.bundeswahlleiter.de/dam/jcr/2596ba8d-34e4-4c9b-a731-a27f8fb0618f/bundeswahlgesetz.pdf>

⁵⁹ ČSSD. *Dobrá země pro život: Volební program ČSSD pro volby 2017*, str.1

spokojená rodina, péče o seniory, reformy ve zdravotnictví, školství, kultura, problematika bydlení, závěrem se pak vyjadřuje k zahraniční politice a vyjadřuje postoje strany k EU.

V rámci problematiky rodiny akcentují sociální demokraté hlavně na důležitost dostatku času na rodinu, s čímž souvisí touha prosadit právo na nedostupnost mimo pracovní dobu, díky níž by zaměstnavatel neměl právo vymáhat splnění pracovních úkolů zadaných mimo standardní pracovní dobu, a také zákonných 5 týdnů dovolené pro všechny pracující. Dále se zaměřují na podporu nově vzniklých rodin, jež se mohou dostat do finanční tísně. Tomuto problému chtějí předejít zvýšením porodného na první dvě děti na 15 000 korun a zavedením novomanželských půjček do 300 000 korun, které budou mít výrazně nižší úroky než ty tržní. Obnovou Státního fondu rozvoje bydlení chtějí nabízet dlouhodobé bezúročné půjčky na bydlení pro mladé rodiny, aby i ony měly možnost pořídit si vlastní bydlení.

Program sociální demokracie dále řeší problematiku často přehlížených seniorů, a jejich stále nelepších se podmínek. ČSSD prosazuje, aby byla pevně stanovená hranice, kdy člověk odchází do důchodu, touto hranicí by mělo být 65 let. Dále se program této strany zavazuje k zajištění systému pravidelného navyšování penzí, rozšíření sítě sociálních služeb tak, aby jejich dostupnost byla i v menších městech a obcích. Modernizace vybavení domů s pečovatelskou službou a domů pro seniory. Myšlenka propojení systému zdravotnických a sociálních služeb, který by mohl za prvé zlepšit dostupnost zdravotní péče v domech pro seniory a za druhé rozšířit zdravotní péči i do regionů, kde je nyní obtížně dostupná.

Ekonomiku České republiky plánují stavět na malých a středních podnicích prosazením principiálních změn v systému investičních pobídek a podpůrných programů, jež budou směřovat převážně do těchto podniků. Chtějí založit Českou investiční banku, která by těmto podnikům a investorům poskytovala zvýhodněné úvěry, jejichž finance by firmy mohly použít na rozvoj technologií a digitalizaci, která je v současnosti klíčová zejména v automobilovém průmyslu, elektrotechnickém průmyslu a strojírenství. Největší možnou podporu chtějí směřovat právě do automobilového průmyslu, kde v elektromobilech vidí šanci stát se úspěšnými konkurenty i na světovém trhu. *„Podpoříme také přímou účast českých firem na vývoji, testování a provozu digitalizovaných 4.0 řešení i v jiných*

průmyslových odvětvích.“⁶⁰ Snaha zvýhodnit malé a střední podnikatele se promítá i do návrhů změn ČSSD v daňovém systému, kde by se měl hlavní podíl zdanění přesunout na velké firmy a vlastníky velkých majetků zavedením daně z prodeje podílu či akcie ve firmě. Snaha čelit daňovým únikům velkých korporací a holdingů do daňových rájů, prosazením jednotného systému zdanění velkých firem v celé Evropě.

Základem obranné i hospodářské politiky je pro ČSSD diplomacie. Velmi si váží vztahů s našimi sousedy, chce je i nadále podporovat a utužovat jak v rámci Visegrádské skupiny, tak v rámci tzv. Slavkovského formátu. V případě Německa je ČSSD otevřena dialogu a stejně jako ostatní evropské země chtějí i oni, aby Česká republika udržovala strategické vztahy se světovými velmocemi jako jsou USA, Čína a Rusko. „*V diskuzi o budoucnosti EU zastáváme jasný postoj – chceme spolupracující a sociální Evropu, která povede k reálnému sblížení životní úrovně členských států, budeme společnou politikou bojovat proti sociálním nerovnostem a přineseme prosperitu a bezpečí všem občanům Unie.*“⁶¹ ČSSD chce Evropu aktivně utvářet a měnit. Chce Evropu, která bude pomáhat v přibližování životní úrovně chudších členských států k těm bohatším. Požadují, aby Evropská unie zavedla nástroje sociální konvergence v podobě sblížování mezd, životní úrovně a sociálních standardů EU např. v jednotné kvalitě potravin pro všechny členské státy. V případě, že to bude hospodářsky i sociálně výhodné podpoří přijetí eura. V oblasti bezpečnosti podporují posilování bezpečnostních struktur na celoevropské úrovni. Vyzdvihují zde pak nutnost dobudovat Evropskou pohraniční a pobřežní stráž a účinnou společnou ochranu vnějších hranic EU. Podpoří jakákoliv opatření k zastavení nelegální migrace a odmítají povinné prerozdělovací kvóty. (Možnost rozšíření o obranu v rámci jen ČR (policie, hasiči...)).

Vzhledem k tomu, že jsem studentkou pedagogické fakulty, je pro mě samozřejmě velmi důležitá otázka školství. ČSSD shledává české školství jako nestabilní, jeho nestabilitu vidí hlavně v nedostatku kvalifikovaných pedagogů a jisté nepopularitě učitelského povolání, což přisuzuje nedostatečnému platovému ohodnocení této profese. Řešení této situace vidí ve zvyšování platů, jež by probíhalo každé 4 roky a to tak, aby pokaždé dosahovalo alespoň 130 % průměrné mzdy. Zdůrazňuje zde aspekt veřejného a bezplatného školství. V případě

⁶⁰ ČSSD. *Dobrá země pro život: Volební program ČSSD pro volby 2017*, str.11

⁶¹ ČSSD. *Dobrá země pro život: Volební program ČSSD pro volby 2017*, str.27

základního školství chtějí, aby se škola stala místem, kde děti mohou aktivně trávit většinu svého času. Zřízením bezplatných volnočasových, zájmových a sportovních aktivit, které by probíhaly v rámci školních družin a klubů. Pokud jde o vysoké školy i u těch považují za důležité, aby nadále zůstaly bezplatné a prosazují zavedení nových stipendijních programů.

Závěrem můžeme říci, že politický program ČSSD v roce 2017 se primárně zaměřoval na témata jako je otázka spravedlnosti, času pro rodinu, vzdělávacího systému, bezpečnosti práce, ochrany zaměstnanců a reformu daňového systému, což jsou typické problémy, které řeší většina sociálně demokratických stran.

Ve volbách v roce 2017 pod vedením stranického lídra Lubomíra Zaorálka získala ČSSD pouhých 7,27 % hlasů, to odpovídá celkem 15 mandátům v poslanecké sněmovně, což bylo o 5 méně, než co měla ČSSD minulé volební období.⁶²

Následné povolební vyjednávání skončilo sestavením vládní koalice ANO a ČSSD. Tato vláda byla jmenována poté, co první jednobarevná vláda Andreje Babiše nezískala důvěru poslanecké sněmovny. Pro sestavení vlády byla také důležitá úloha KSČM, jež podepsala dohodu o podpoře vlády při hlasování.⁶³

4. 2 Volební program SPD 2017

Německá SPD vstupovala v Německu do volebního klání s programem: „*Je čas na více spravedlnosti: Jistá budoucnost, silná Evropa*“⁶⁴ V úvodu SPD představuje jejich kandidáta na kancléře Martina Schulze a hodnoty, za které budou bojovat. Jsou to především spravedlnost a „...společnost, která se ke všem chová s respektem a úctou. Nezávisle na pohlaví, původu, sexuální identitě, náboženství. Nezávisle na tom, zda je člověk postižený, nemocný nebo potřebuje péči. Bez ohledu na zaměstnání nebo živobytí. Bojujeme za svobodu mluvit a zveřejňovat náš názor. Za svobodný tisk a nezávislou justici.“⁶⁵ Toto jsou hodnoty,

⁶² ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 20.10. – 21.10.2017* [online]. 2017 [cit. 2022-03-29]. Dostupné z:

<https://www.volby.cz/pls/ps2017/ps?xjazyk=CZ>

⁶³ SVITÁK, Matěj. ČSSD odsouhlasila vstup do vlády.: V referendu bylo pro 58,5 procenta hlasujících. *Česká televize: ČT24* [online]. 15. 06. 2018 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z:

<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2510530-cssd-oznamy-zda-vstoupi-do-vlady-z-kuloaru-zni-ze-je-pro>

⁶⁴ SPD. *Es ist Zeit für mehr Gerechtigkeit: Unser Regierungsprogramm für Deutschland*. (přeloženo autorkou z orig.: „Es ist Zeit für Gerechtigkeit: Zukunft sichern, Europa stärken“), str.5

⁶⁵ SPD. *Es ist Zeit für mehr Gerechtigkeit: Unser Regierungsprogramm für Deutschland*. (přeloženo autorkou z orig.: „Für eine Gesellschaft, die jedem Menschen respektvoll und mit Würde begegnet.

keré mnozí považují za samozřejmé, ale SPD je vidí v ohrožení – cítí, že společnost není všude spravedlivá nebo alespoň ne tak jak by měla. „*Je čas jednat! Je čas na více spravedlnosti.*“⁶⁶

Témata, kterými se SPD v programu zabývá jsou rodina, senioři a péče o důchodce, školství, hospodářská politika, daňový systém, ekologie, migrační a zahraniční politika, ale také EU a vize jejího budoucího směřování.

Jako ústřední bod své politiky SPD řadí umožnit rodičům být tu pro své děti a zároveň nestrádat po profesní stránce. V rodině vidí místo, kde jeden přebírá odpovědnost za toho druhého a naopak. SPD nedělá rozdíly mezi manželstvím ženy a muže a stejnopohlavními páry, svobodnou matkou nebo otcem, ani v případě patchworkových rodin. Vždy se jedná hlavně o rodinu jako takovou a v té chtějí dopřát rovné příležitosti pro všechny, ať už jsou z jakéhokoliv prostředí. Program se snaží sloučit rodinu a kariéru, aby rodiče nemuseli volit mezi jedním a druhým. Poukazují na problém, kdy se mladí otcové musejí po krátké rodičovské dovolené vrátit do práce v plném rozsahu jako tomu bylo doposud, i když by chtěli pracovat o něco méně a věnovat více času rodině. Dalším problémem, který hojně diskutují je návrat matek z rodičovské dovolené do práce pouze na částečný úvazek, i když by mnohdy chtěly pracovat více, ale péče o děti jim větší úvazek znemožňuje. Což pro ně má pak negativní důsledky v podobě nižších příjmů, ztížených podmínek kariérního postupu a později také nižší důchod. Tuto situaci chtějí řešit zavedením tzv. rodinné pracovní doby a rodinných přídavků (orig.: die Familienarbeitszeit und der Familiengeldes). V praxi to znamená, že si partneři rozdělí “pracovní dobu“ v partnerství a pokud k tomu oba pracují na plný úvazek v rozsahu 75 % - 90 % (což odpovídá 26 až 36 hodinám týdně) budou dostávat příspěvek 150 eur měsíčně. Proplaceno bude až 24 měsíců. Rodinný přídavek budou samozřejmě pobírat také rodiče samoživitelé, odloučení rodiče i rodiny stejnopohlavních párů. Více času na rodinu ovšem dle SPD vyžaduje také kulturní změnu ve světě práce, kde

Unabhängig von Geschlecht, Herkunft, sexueller Identität, Religion. Unabhängig davon, ob jemand eine Behinderung hat, krank oder pflegebedürftig ist. Unabhängig von Beschäftigung und Lebensgrundlage. Wir kämpfen für die Freiheit, seine Meinung sagen und veröffentlichen zu können. Für eine freie Presse und eine unabhängige Justiz.“), str.6

⁶⁶ SPD. *Es ist Zeit für mehr Gerechtigkeit: Unser Regierungsprogramm für Deutschland.* (přeloženo autorkou z orig.: „Es ist zeit, jetzt zu handeln! Eist ist Zeit für mehr Gerechtigkeit!“), str.8

je teď klíčovým kritériem přítomnost na pracovišti. Zvýšení možností práce na home office, konkrétní schůzkové časy, to vše by mělo usnadnit rodinný život v souladu s tím kariérním.

Co se školství týče má SPD představu tzv. celodenních škol (Ganztagschule). Je zde patrná snaha zajistit dostatečný rozsah jeslí, mateřských školek i škol za účelem větší kompatibility práce a rodiny. Docílit toho chtějí větším investováním vlády do odpoledního vzdělávání a péče. Chtějí postupně zrušit školné a ulevit tak rodinám, které musí za péči platit. Vzdělání nemá být závislé na tom, jak majetní rodiče jsou, nebo odkud pocházejí.

Spolkový program modernizace škol (Schulmodernisierungsprogramm), by měl zajistit školám kvalitně vybavené učebny, bezbariérové budovy a moderní vybavení včetně digitální techniky. Aby byla výuka na školách kvalitní je k tomu důležité mít kvalifikovaný odborný personál. Proto volební program představuje také kampaň za kvalitní vzdělání učitelů (Qualitätsoffensive Lehrerbildung). Vzhledem k době digitalizace, apeluje SPD, aby si žáci osvojili digitální dovednosti napříč předměty. Dále chtějí, aby učební materiály byly digitalizované a volně dostupné. Zavázala se zajistit, že na univerzitách bude vytvořeno více vysoce kvalitních online vzdělávacích příležitostí, aby bylo studium stále více časově flexibilní.

Program vyjadřuje úsilí posílit německý systém duálního vzdělávání, jež spojuje teoretické vzdělávání s odbornou přípravou. SPD míní, že pro hladký přechod ze školy do odborné přípravy je nutná časná profesní a studijní orientace, té chtějí dosáhnout širokým výběrem odpoledních aktivit při školách. Konec povinné školní docházky nesmí znamenat, že mladí lidé nemohou navštěvovat školu nebo učiliště. Zároveň SPD zdůrazňuje, že v každé fázi života by mělo být finančně možné přecházet mezi profesním a akademickým vzděláním.

Částečně existuje snaha propojit školství s politikou zaměstnanosti zavedením výpovědní lhůty pro zaměstnavatele, kteří nechtějí stážisty po skončení školení přijímat. Dalším důvodem, proč můžeme ve vzdělávací politice SPD vidět propojení s politikou zaměstnanosti, je kladení velkého důrazu na vzdělání: „Zavede právo na další vzdělávání.“

*Nezaměstnaní, kteří si do tří měsíců nenašli nové zaměstnání, by měli zavolat Spolkový úřad práce, kde získají nabídku na kvalifikační kurz, aby tak zvýšili své šance na umístění.“*⁶⁷

Úspěch německé ekonomiky vidí SPD v rozmanité ekonomické struktuře, zahrnující od regionálních řemeslných podniků přes střední rodinné podniky až po velké průmyslové podniky. Nechtějí se jednostranně zajímat pouze o finanční sektor a sektor služeb, naopak chtějí se postarat o neustálé rozšiřování celého ekonomického spektra. Chtějí, aby Německo zůstalo místem předního automobilového průmyslu, proto chtějí v Německu zřídit výrobní bateriových článků, aby v budoucnu mohlo pokrýt celou výrobu elektromobilů. Chtějí aktivně podporovat digitální transformaci ekonomiky na model průmyslu 4.0. SPD stojí za vytvořením dotací pro digitální zařízení, aby pro digitalizaci získala i malé, střední firmy a kvalifikované řemeslníky. Rozvoj pracovních míst a hospodářský pokrok, by kromě digitalizace mělo také zajistit finanční podporování vědy a výzkumu. Aby mohl efektivněji probíhat přenos vědeckých poznatků do vývoje produktů a služeb, chtějí na výzkum a vývoj do roku 2025 vydat 3,5 % HDP.

*„Chceme evropskou sociální unii, která přizpůsobí svou politiku potřebám lidí, zajišťuje minimální sociální standardy a účinně brání mzdovému a sociálnímu dumpingu. Ve všech členských státech Evropské unie musí být jasně dány základní systémy sociálního zabezpečení. V Evropě musí platit zásada: stejné mzdy a stejné pracovní podmínky za stejnou práci na stejném místě – pro muže i ženy!“*⁶⁸ Porušení pracovního práva by mělo být postižitelné na evropské úrovni, stejně tak porušení práva hospodářské soutěže. SPD v programu jasně naznačuje, že usilují o těsnější propojení evropské zahraniční politiky s tou domácí, zvláště v oblastech uprchlické a migrační politiky, kybernetické bezpečnosti, obchodu, energetice a klimatické politice. Politika rozšiřování EU je podle SPD důležitá pro

⁶⁷ SPD. *Es ist Zeit für mehr Gerechtigkeit: Unser Regierungsprogramm für Deutschland.* (přeloženo autorkou z orig.: „Wir werden ein Recht auf Weiterbildung einführen. Arbeitslose, die innerhalb von drei Monaten keine neue Beschäftigung finden, sollen von der Bundesagentur für Arbeit ein Angebot für eine Qualifizierungsmaßnahme erhalten, um so ihre Vermittlungschancen zu erhöhen.“), str.26

⁶⁸SPD. *Es ist Zeit für mehr Gerechtigkeit: Unser Regierungsprogramm für Deutschland.* (přeloženo autorkou z orig.: „Wir wollen eine europäische Sozialunion, die ihre Politik an den Bedürfnissen der 97 Menschen ausrichtet, soziale Mindeststandards sichert und Lohn- und Sozialdumping wirksam unterbindet. Auch auf europäischer Ebene wollen wir den Grundsatz verankern, dass es in allen Mitgliedstaaten der Europäischen Union wirksame soziale Grundsicherungssysteme geben muss. Es muss in Europa das Prinzip gelten: gleicher Lohn und gleiche Arbeitsbedingungen für gleichwertige Arbeit am gleichen Ort – für Männer und Frauen!“), str.26

mír a stabilitu Evropy. Sociálně demokratická politika SPD se hlásí k míru, moderní mírová diplomacie upřednostňuje dialog před konfrontacemi. Chce bojovat proti příčinám konfliktů od boje proti hladu a chudobě přes změnu klimatu až po ozbrojené konflikty a globální migrační pohyby. Program SPD se zavazuje zmírňovat chudobu a vytvářet podmínky umožňující mírové soužití, zvýšit humanitární pomoc pro uprchlíky, podporovat kontrolu zbrojení a celosvětové odzbrojení jaderných zbraní.

SPD do federálních voleb konaných 24. září 2017 vedl předseda strany Martin Schultz. Německá sociální demokracie s 20,5 % hlasů skončila na druhém místě za tradiční konkurenční stranou CDU. Té se podařilo získat celých 200 mandátů, sociální demokracie jako druhá tak získala pouze 153 mandátů.⁶⁹I přes počáteční rozhodnutí neúčastnit se koalice s právě vítěznou stranou CDU, se nakonec SPD rozhodla pro vytvoření „velké koalice“ spolu s křesťansky orientovanými stranami CDU a CSU. Tato koalice byla pod vedením kancléřky Angely Merkelové (CDU).⁷⁰

4. 3 Komparace programů z voleb v roce 2017

Program ČSSD začíná, jak bylo uvedeno výše, úvodním slovem volebního lídra Lubomíra Zaoralka, který v úvodu krátce charakterizuje minulé volební období a zhodnotí v něm jeho klady a zápory. Program německé SPD začíná úvodem za celou stranu SPD a představují v něm jejich stranickou filosofii a hodnoty, včetně jimi navrhovaného kandidáta na kancléře Spolkové republiky Německo Martina Schulze.

Pokud se jedná o volbu volebního hesla, uplatnily obě sociálně demokratické strany podobnou strategii. ČSSD měla do voleb 2017 slogan: „*Dobrá země pro život*“, SPD do voleb šla s heslem: „*Je čas na více spravedlnosti*“, oba slogany šly ve volbách velmi dobře využít a prostupují tak v různých obměnách celými programy např. „*dobrá práce pro všechny*“⁷¹, „*Je čas na moderní vzdělání a jistou práci*“⁷².

⁶⁹ BUNDESZENTRALE FÜR POLITISCHE BILDUNG. *Sitzverteilung* [online]. 21.11.2018 [cit. 2022-03-30]. Dostupné z: <https://www.bpb.de/kurz-knapp/zahlen-und-fakten/bundestagswahlen/zuf-btw-2017/279954/sitzverteilung/>

⁷⁰ ŽÁK, Michal. Německo dál povede velká koalice: Vládu s Merkelovou podpořila většina členů SPD. *IROZHlas* [online]. 04. 03. 2018 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: https://www.irohlas.cz/zpravy-svet/nemecko-vlada-spd-a-cducsu_1803040911_miz

⁷¹ ČSSD. *Dobrá země pro život: Volební program ČSSD pro volby 2017*, str.4

⁷² SPD. *Es ist Zeit für mehr Gerechtigkeit: Unser Regierungsprogramm für Deutschland.*, str. 5

Zhodnotíme-li tematické okruhy, oba programy se zabývají podobnými tématy. Mezi ústřední témata patří rodina, důchody, péče o seniory, sociální podpora, vzdělání, zdravotní péče, ovšem vyjadřují se i k zahraniční politice, definují svůj vztah k EU a názory na řešení migračních vln.

V problematice rodiny se ČSSD s německou SPD shoduje ve vytvoření tzn. celodenních škol a jeslí, které by měly být bezplatné s širokou škálou mimoškolních aktivit a kroužků. Rozdílný úhel pohledu mají však už v samotném pojetí rodiny, zatímco ČSSD za rodinu považuje manžele, jakožto muže a ženu, a dále pak samoživitelky/e, pro SPD tento pojem zahrnuje i stejnopohlavní páry nebo patchworkové rodiny. ČSSD si podporu rodin, představuje rozšířením otevírací doby jeslí, škol, školních družin a klubů od 7.00 do 18.00 a navýšením volna ze 4 týdnů dovolené na 5. Německý volební program pojednává se zkombinováním práce a rodinného života úplně jiným způsobem. Představuje nám způsob rodinné pracovní doby, kdy se při snížení úvazku na 26–36 hodin mohou oba partneři věnovat kariéře i dětem, ovšem ne na úkor výdělků nebo v budoucnu sníženého důchodu. Zároveň SPD otevírá společensky neřešené téma, že podobně jako ženy se mohou cítit diskriminované, protože nemohou kariérně růst, když jsou na mateřské dovolené, tak i muž je tlačěn do role trávit veškerý svůj čas v práci a zabezpečit rodinu, na místo toho, aby mohl trávit čas s ní.

Pokud se jedná o hospodářskou politiku zemí, můžeme zde nalézt do velké míry shodu v orientaci na oblast digitalizace, výzkumu a průmyslu 4.0. ČSSD ve svém programu doslovně uvádí: „*Budeme cíleně sledovat, zkoumat a podporovat trend vzniku průmyslu 4.0 a automatizace služeb. Podpoříme cílený výzkum změn na současném trhu práce v souvislosti s digitalizací, především mezioborové a prakticky zaměřené vědecké výzkumné projekty.*“⁷³ Program SPD říká: „*Digitalizace zásadně mění svět práce. Otevírá příležitosti a přináší rizika. Také digitální práce musí být dobrá práce. Pojetí zaměstnance a firmy je nutné přizpůsobit změnám způsobeným digitalizací tak, aby byla zachována ochranná funkce pracovního práva.*“⁷⁴, rovnou tak zmiňují potřebu ve změnách práva bezpečnosti a

⁷³ ČSSD. *Dobrá země pro život: Volební program ČSSD pro volby 2017*, str. 7

⁷⁴SPD. *Es ist Zeit für mehr Gerechtigkeit: Unser Regierungsprogramm für Deutschland*. (přeloženo autorkou z orig.: „Die Digitalisierung verändert die Arbeitswelt grundlegend. Sie eröffnet Chancen und birgt Risiken. Auch digitale Arbeit muss gute Arbeit sein. Der Arbeitnehmer- und Betriebsbegriff muss entsprechend den

ochrany zdraví při práci, ovšem ani ČSSD toto později ve svém programu nevynechává: „*V souvislosti se změnami digitalizace, bude nutné znovu promyslet práva pracujících a jejich oprávněný nárok na bezpečné a důstojné podmínky.*“⁷⁵ Kromě názoru na potřebu digitalizace průmyslu se shodují v nutnosti zvýšení významu kolektivních smluv a podpoře a rozvoji družstev. Obě strany se zavazují podporovat malé a střední podniky. „*Snížíme daně malým a středním podnikům a zavedeme spravedlivé progresivní zdanění velkých firem s vysokými zisky. Zavedeme daň z prodeje podílů firem a akcií, na stejné úrovni jako jsou daně dividendy.*“⁷⁶, hlásá ČSSD. Více konkrétních úlev však neuvádí. „*Malé a střední podniky by měly získat dotaci pro digitální zařízení, pokud se poradí a předloží koncept digitalizace.*“⁷⁷ Německá sociální demokracie zde velmi dobře ukazuje, že si uvědomuje nákladnost a finanční zatížení, které může přechod na průmysl 4.0 pro menší i a střední podnikatele znamenat. Pro SPD toto však není jediný bod programu, kterým se snaží zvýhodnit malé a střední podnikatele a umožnit jim tak být konkurenceschopnými velkými firmám. Dalším typem podpory, kterou mohou malé a střední podniky čerpat je „bonus na výzkum“ (Forschungsbonus), jež zajišťuje finanční podporu ve chvílích, kdy firma musí na výzkum a vývoj najmout nové zaměstnance. V neposlední řadě chce SPD zlepšit odpisy na výzkum a vývoj pro firmy a OSVČ. Obě strany se samozřejmě taky zabývají ochranou zaměstnanců a chtějí prosadit právo na nedostupnost mimo pracovní dobu, aby se snížila psychická zátěž a tlak na zaměstnance. SPD se také snaží prosadit zákon o volitelné pracovní době (Wahlarbeitszeitgesetz), který by vytvořil právní rámec pro mobilní práci.

ČSSD zastává jasnou migrační politiku: „*Odmítli jsme a odmítáme takové modely, jejichž ústředním a trvalým principem jsou povinné přerozdělovací kvóty.*“⁷⁸ Příspěvek k zastavení nelegální migrace chtějí především prostřednictvím cílené humanitární pomoci. „*Pokud chcete omezit nelegální migraci, potřebujete možnosti legální imigrace vytvořit. Společně s Úřadem vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR) chceme přijmout více osob s*

Veränderungen durch die Digitalisierung angepasst werden, damit die Schutzfunktion des Arbeitsrechts erhalten bleibt.“), str.22

⁷⁵ ČSSD. *Dobrá země pro život: Volební program ČSSD pro volby 2017*, str. 7

⁷⁶ ČSSD. *Dobrá země pro život: Volební program ČSSD pro volby 2017*, str.14

⁷⁷ SPD. *Es ist Zeit für mehr Gerechtigkeit: Unser Regierungsprogramm für Deutschland*. (přeloženo autorkou z orig.: „Für digitale Ausrüstung sollen kleine und mittlere Unternehmen einen Zuschuss erhalten, wenn sie sich zuvor beraten lassen und ein Digitalisierungskonzept vorlegen.“), str.22

⁷⁸ ČSSD. *Dobrá země pro život: Volební program ČSSD pro volby 2017*, str. 29

nárokem na ochranu v EU prostřednictvím pevných kvót. Měly by být distribuovány do všech členských států EU podle spravedlivého klíče.“⁷⁹ říká SPD. Solidarita by měla být základem evropské spolupráce a proto, by dle SPD měly mít státy, které odmítají uprchlíky značné nevýhody. Naopak země, které nesou hlavní tíhu hostování uprchlíků, by měly dostávat finanční podporu z evropského rozpočtu, tím by se mohlo přijímání uprchlíků zatraktivnit i pro ostatní státy. Snaha vytvořit imigrační zákon, který by pomáhal regulovat příliv kvalifikovaných pracovníků do Německa. Imigrovat by tak mohl do Německa každý, kdo má dostatečně odbornou kvalifikaci a získal zde pracovní nabídku. Snaha zajistit pro uprchlíky, co nejlepší podmínky pro jejich začlenění a aklimatizaci.

V Evropské unii shledává SPD možnost, jak se podílet na utváření světového dění, čehož by jako samostatný národní stát dosáhnout nemohl. Chtějí evropskou sociální unii, která sblíží lidi, zajišťuje jim minimální sociální standardy a účinně se brání mzdovému i sociálnímu dumpingu. Stejně pracovní podmínky pro muže i ženy! S touto vizí Evropské unie se ztotožňuje i česká ČSSD. Zároveň obě sociálně demokratické strany vidí jako důležité posílit vnější hranice, aby byly lépe chráněny proti nelegálnímu překračování, teroristickým útokům apod. Tato ochrana je důležitá pro zachování otevřených hranic a svobodného pohybu osob v rámci EU. Posílit by tak měla hlavně pohraniční a pobřežní stráž.

Jak už bylo předestřeno výše, SPD se nebrání zavedení tzv. celodenních škol, ovšem tato myšlenka není ani nijak vzdálená české ČSSD. Mělo by se jednat o bezplatnou péči v celodenním rozsahu s širokou možností volnočasových aktivit. Dále se pak už ale jednotlivé programy liší. Program české ČSSD se zaměřuje hlavně na finanční změny např. v otázkách stipendií a zvyšování platu učitelů, aby se povolání pedagoga stalo lukrativnějším. Německá SPD se věnuje především snaze posílit německý systém duálního vzdělávání a myšlence dostupného vzdělání v každém věku. Představuje zde svoji širokosáhlou nabídku programů, díky nimž se člověk může vzdělávat během celého života

⁷⁹ SPD. *Es ist Zeit für mehr Gerechtigkeit: Unser Regierungsprogramm für Deutschland.* (přeloženo autorkou z orig.: „Wer illegale Migration eindämmen will, muss legale Einwanderungsmöglichkeiten schaffen. Gemeinsam mit dem UN-Flüchtlingshochkommissariat (UNHCR) wollen wir verstärkt über feste Kontingente Schutzberechtigte kontrolliert in der EU aufnehmen. Sie sollen nach einem fairen Schlüssel auf alle EU-Mitgliedstaaten verteilt werden.“), str.75

a zlepšovat tak svoje pracovní schopnosti. Oba programy i v této sféře pracují s otázkou digitalizace.

V základních věcech se programy obou sociálně demokratických stran shodují. Největší rozpor můžeme vidět v názorech na migrační politiku.

5. Komparace programů z voleb 2021

Nadcházející kapitola představí volební program české ČSSD pro volby do poslanecké sněmovny v roce 2021 a volební program do spolkového sněmu německé SPD v roce 2021. Dále se bude zabývat jejich následnou komparací.

5.1 Volební program ČSSD 2021

„*Spravedlivá země, bezpečná budoucnost*“⁸⁰ s tímto sloganem se ČSSD pouštěla do voleb v roce 2021. Program má obsahově velmi podobnou strukturu jako ten pro volby v roce 2017, ovšem s tím rozdílem, že zde tentokrát nenalzáme úvodní slovo od volebního lídra strany Jana Hamáčka, kde by hodnotil předchozí volební období. Místo toho je zde tentokrát úvodní slovo vyřešeno s jistou anonymitou v podobě slov za celou ČSSD. ČSSD v tomto projevu však ani tolik nehodnotí předchozí volební období jako poukazuje na dobu pandemie Covid-19 a upozorňuje voliče, že tyto volby rozhodnou o tom, kdo náklady za období pandemie zaplatí.

Úvodní slova jsou tak věnována právě tomuto tématu. Program varuje, že kvůli konkurenčním politickým stranám, náklady za boj s pandemií odnese především střední třída a ti, co mají do kapsy nejhrouběji. Program zde kritizuje formu zrušení superhrubé mzdy (nejpotřebnější z tohoto balíku získávají pouhá 4 %), či bohatnutí nejbohatších během pandemie. U nižší a střední třídy, tomu bylo samozřejmě přesně naopak. Sociální demokracie dává hned z počátku velmi jasně najevo, že stojí na straně pracujících s nižšími a průměrnými příjmy, rodin, samozivitelek, či důchodců. Tedy té nejvíce ekonomicky ohrožené skupiny. ČSSD považuje za nepatřičné, aby „*chudí platili život na vysoké noze bohatým*“.⁸¹

Z hlediska obsahu se program ČSSD oproti roku 2017 značně rozrostl, už v něm kromě témat týkajících se rodiny, péče o seniory, bydlení, pracovních podmínek, kultury, hospodářství, daní a zahraniční politiky nalezneme nově také téma ochrany přírody, dopravní infrastruktury, zemědělství, reformy sociálního systému...

⁸⁰ ČSSD. *Vize ČSSD pro Česko 2030*, str. 3

⁸¹ ČSSD. *Vize ČSSD pro Česko 2030*, str. 3

V rámci problematiky rodiny a manželství, zde strana přichází s významnou novinkou v podobě zavedení manželství pro stejnopohlavní páry se stejnými právy a povinnostmi jako je tomu u heterosexuálních párů. Dále pak opět předkládá vizi zavedení novomanželských bezúročných půjček, tentokrát do výše až 1 milionu korun, s možností odepsání 100 tisíc z dluhu za každé narozené dítě. Porodné chtějí rozšířit z prvních dvou dětí na tři, při stejné hodnotě příspěvku - 15 tisíc korun. Je zde zachována záměr dostupnosti bydlení pro mladé rodiny skrze bytové fondy. ČSSD zdůrazňuje důležitost rodiny, jakožto malé ekonomické jednotky, na které stojí v podobě zaměstnanců ekonomika České republiky. Ovšem aby rodiče mohli chodit do zaměstnání a zabezpečit tak svou rodinu, musí k tomu mít podmínky. Proto plánují zřídit přídavek na každé dítě v hodnotě 3 tisíc korun, pro rodiny, v nichž je alespoň jeden pracující rodič, dále chtějí posílit síť mateřských škol a jeslí a upravit společně ještě se školní družinou jejich provozní dobu od 7.00 – 18.00, tak aby se rodiče mohli věnovat svému zaměstnání. V otázce pracovních podmínek má ČSSD v programu ponechané body se zavedením 5 týdnů dovolené a práva na nedostupnost mimo pracovní dobu, opět apeluje i na nutnost zvyšování minimální a průměrné mzdy. Novým lákadlem pro voliče mohlo být chtění omezit týdenní pracovní dobu na 35 hodin a čtyřdenní pracovní týden, jež měl vést k větší efektivitě práce. Další změny se pak měly odehrát v platové oblasti, kde se zaměřují na mzdové rozdíly mužů a žen. V případě zveřejňování nabídek práce, musí být uvedeno příslušné platové ohodnocení a uchazeči pak nesmí být nabídnuta nižší částka, než byla v nabídce uvedena. Snaha zakázat v zákoníku práce doložku o platové mlčenlivosti. Transparentnost toho, kdo jaký plat ve firmě pobírá, má zaměstnancům ukázat jaký je ekonomický stav firmy.

Hospodářství České republiky chtějí budovat na českých firmách a zlepšení jejich postavení na světovém trhu, které bude díky státní podpoře tak razantní, že ho pocítí celá česká ekonomika. ČSSD podporuje jakákoliv družstevní hnutí, protože dle nich zvyšuje odolnost ekonomiky. *„Družstevnictví vykazuje i nižší nerovnost v odměňování a větší lokální retenci prostředků. Budeme podporovat zakládání nových výrobních, energetických, sociálních, řemeslných, spotřebních i odbytových družstev.“*⁸² Tendence udržet v rukou státu státní podniky Česká pošta, České dráhy a zestátnit vodárenské podniky včetně vodovodů a

⁸² ČSSD. *Vize ČSSD pro Česko 2030*, str. 28

kanalizací. V oblasti energetiky je snaha o přechod na obnovitelné zdroje energie. Podpora vytvoření malých energetických družstev, která by v rámci měst vyrovnávaly kolísavou výrobu obnovitelných zdrojů. Zvýhodnění osob s vlastním zdrojem na výrobu elektřiny. Zavedení nutnosti, alespoň částečné energetické soběstačnosti nově vystavěných budov. S cílem snížení emisí pro rok 2030 a dosažení uhlíkové neutrality do roku 2050.

Další problematiku, kterou programové prohlášení řeší, je doprava. Největší problém vidí ČSSD v pomalé výstavbě klíčových dopravních sítí, jakými jsou dálnice a rychlostní komunikace. Podporují také urychlenou dostavbu pražského okruhu, který by výrazně pomohl dopravně přetížené Praze. Dalším velmi zajímavým bodem je prosazení výstavby páteřní sítě vysokorychlostních železnic, která by propojovala krajská města a zároveň nedaleké zahraniční metropole, jako například Vídeň, Drážďany nebo Bratislavu. Jako reálnější se zdá bod, který řeší nynější tristní situaci současného 3. a 4. koridoru. Tyto koridory musí být nutně modernizovány. ČSSD dále požaduje posílení klíčové role Českých drah jako národního dopravce. České dráhy by měly být pro cestující vždy první volbou, ne tou jedinou. Program dále podporuje již velmi dlouho diskutované propojení pražského letiště s centrem formou vysokorychlostní železnice. Co se týče nákladní dopravy, tak ČSSD podporuje vytvoření podmínek pro zvýšení podílu přepravy po železnici, což by mělo pomoci přetíženým silničním komunikacím. Ovšem k tomuto kroku je nutná právě modernizace již zmíněných železničních koridorů. Program také líčí nutnost určité modernizace plavebních cest, základní úkol sociální demokracie vidí v zajištění plavebních podmínek na Labi.

S dopravou je velmi spjata také podpora venkova, sociální demokracie bude podporovat dostupnost veřejné dopravy na venkově, aby mohl být venkov udržitelným a trvalým místem pro život. ČSSD chce podpořit život na venkově, jelikož v posledních letech je v České republice spíše trendem bydlení ve městě. Program plánuje z českého venkova vytvořit tzv. „daňové ráje“. Venkovské obchody a hospody mají být osvobozeny od daně z příjmů. Ovšem provozovateli musí být občané těchto vesnic. Dále chce podporovat místní zemědělce a podniky, převážně z důvodu vytvoření nových pracovních míst právě v těchto odlehlejších regionech, kde je složitější najít uplatnění než právě v městech. Problém

dostupnosti veřejných služeb v regionech řeší tzv. mobilními zdravotnickými a sociálními službami.

V oblasti daňové politiky program ukazuje, že ČSSD cílí na pracující občany s nižšími a průměrnými příjmy, zároveň podporuje malé a střední podniky, které vidí jako páteř české ekonomiky. ČSSD kritizuje změny schválené v roce 2020, od této doby podle ČSSD nesou největší daňové břemeno právě občané s průměrným a podprůměrným příjmem. ČSSD deklaruje, že zabrání dalšímu zvýšení reálného zdanění občanů s příjmy do trojnásobku průměrné mzdy. Klíčovým bodem je také snížení DPH u základních potravin na nejnižší sazbu. Nárůst příjmů státního rozpočtu vidí ČSSD ve zvýšení daní největším korporacím, naopak pro malé a střední podniky by se daně měly výrazně snížit, na této změně by podle ČSSD vydělalo 99,8 % podniků. Program zde také řeší nedobrou bytovou situaci, této situaci by ČSSD pomohlo zvažováním sankce, či daně za dlouhodobé neobsazení nemovitosti, tato daň by byla využita na podporu obecního nájemného bydlení pro potřebné.

Podpora malých a středních firem je patrna také v zemědělství, evropské prostředky by měly být určené především pro podporu českých venkovských zemědělců. Tyto prostředky by měly také napomáhat vytváření nových pracovních míst právě na venkově.

Významnou částí volebního programu je část zabývající se zahraniční politikou. V této části sociální demokracie popisuje důležitost dobrého vycházení se sousedními státy. Důležitá je také spolupráce tzv. Visegrádské skupiny s Polskem a Maďarskem. Důležitým bodem pro dnešní svět a společnost je nepochybně podpora demokratického vývoje v postsovětských státech. ČSSD se zavazuje podpořit úzkou spolupráci těchto států s EU. Zároveň ČSSD chce na poli zahraniční politiky udržovat výhodné vztahy s Ruskem a Čínou. Velmi strategickou váhu také sociální demokracie přikládá společenství a provázanosti EU s USA.

Zahraniční politika a diplomatické působení našeho státu má sloužit k tomu, aby rostla mezinárodní stabilita a nedocházelo ke zbytečným válečným konfliktům. Jako nástroj pro zmírnění utrpení v těchto válkou zasažených regionech může být humanitární pomoc, či rozvojová spolupráce. Rozvojová spolupráce může být klíčová i vzhledem k problematice migrace. ČSSD dále odmítá unijní řešení povinného přerozdělování imigrantů podle evropských kvót.

Zásadní je usazení České republiky do jádra EU, jen díky tomu budeme mít možnost Evropskou unii aktivně utvářet, či ji konstruktivně měnit. I díky tomu je nutné využít maximálně situace předsednictví v EU v roce 2022. ČSSD by předsednictví využilo k prosazování zejména posílení spravedlnosti uvnitř Unie, zároveň také zvýšení bezpečnosti a životní úrovně všech jejich občanů. Program zmiňuje důležitost využití evropských zdrojů pro modernizaci české ekonomiky i státu. ČSSD také prosazuje posílení sociálního pilíře Unie.

ČSSD významně podporuje členství České republiky v alianci NATO. Je pro podporu ještě užší spolupráce v rámci EU. Velmi negativně se tato strana staví k možnosti vybudování jakékoliv cizí vojenské základny na území našeho státu.

ČSSD chce změnit způsob čerpání evropských dotací, jak už bylo výše řečeno, dotace by měly podporovat především drobné zemědělce a střední zemědělské podniky.

Velmi diskutovaným tématem je také dvojí kvalita potravin, volební program ČSSD uvádí, že sociální demokracie se pokusí prosadit řešení, které by ručilo za společné standardy a srovnatelnou kvalitu zboží pro všechny státy Unie, toto opatření by ulevilo řadě spotřebitelů od cest za nákupy na západ.

Závěrem si ještě přiblížíme postoje sociální demokracie v oblasti vzdělávání. Cíle, které si ČSSD v oblasti školství vymezuje, jsou z velké míry odpovědí na nedostatky, s nimiž se české školství muselo potýkat během pandemie Covid-19. Jednalo se především o nedostatečné vybavení dětí elektronickými zařízeními nebo např. nedostatek digitálních metodických materiálů. Řešením této problematiky by měl být vznik nové edice digitálních učebnic, jež by byly didaktickou oporou pro žáky i učitele zcela zdarma. Nedostatek elektronických zařízení pro děti z početnějších nebo nízkopříjmových rodin, chtějí řešit propůjčením školních elektronických zařízení, přičemž rozhodnutí o poskytnutí elektronického zařízení ze sociálních důvodů bude v kompetenci ředitele školy. Doba pandemie nadělila některým žákům značné mezery ve vzdělání, ČSSD tak chce zajistit v podobě bezplatných seminářů možnost tyto nedostatky odstranit skrze jednorázové vzdělávací akce typu škol v přírodě, víkendových seminářů, ale i dlouhodobých doučovacích programů. Mimo náprav škod způsobených pandemií, sociální demokracie nadále prosazuje bezplatné školství od mateřských škol až po školy vysoké. Tuto bezplatnost

chce ještě rozšířit v oblasti školního stravování, které by se mělo týkat nejprve mateřských, a základních škol, v dohledné době také škol středních. Česká republika se i nadále potýká s nedostatkem kvalifikovaných pedagogů, snaha toto změnit zvýšeným finančním ohodnocením učitelské profese.

V roce 2021 skončily volby pro českou sociální demokracii naprostým debaklem. Úplně poprvé od vzniku České republiky se ČSSD nedostala do poslanecké sněmovny. ČSSD v těchto volbách totiž získala pouhých 4,65 % hlasů a nepřekročila tak hranici povinných 5 % pro vstup do poslanecké sněmovny.⁸³ Volební lídr Jan Hamáček v reakci na vzniklou situaci okamžitě rezignoval na post předsedy strany.

5.2 Volební program SPD 2021

Volebního klání v roce 2021 se německá SPD zúčastnila s volebním programem „*Z respektu k budoucnosti. Za čím si stojíme. Co nás pohání. O co usilujeme.*“⁸⁴ Hned v úvodu programu strana předkládá nové otázky a socioekonomické problémy s nimiž se bude muset následující volební období kvůli koronaviru vypořádat jako např. otázka zaměstnanosti, rostoucí nerovnosti, klimatických změn apod. Uvádí nutnost škrtnů ve státním rozpočtu, a že k překonání této krize bude potřeba solidarita a společné úsilí všech občanů. V úvodu tentokrát nenalzáme jméno kandidáta na spolkového kancléře.

Struktura programu pro rok 2021 je poněkud odlišná než v předchozích letech. Kromě kategorií jako jsou společnost, bytová politika, zaměstnanost, EU nebo zahraniční politika. Je zde představena mise za budoucnost. „*Jmenujeme čtyři budoucí mise, který mají pro nás stěžejní význam. Je to boj proti klimatickým změnám, boj za budoucnost mobility, digitalizace a pro zdravotní systém.*“⁸⁵ Účelem těchto misí je zajistit dobrou budoucnost i pro následující generace. Nejvíce pozornosti je tak věnováno klimatické krizi, kde si Německo klade za cíl snížit globální oteplování na 1,5 stupně celsia. Chtějí naplnit evropské

⁸³ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 20.10. – 21.10.2017* [online]. 2017 [cit. 2022-03-11]. Dostupné z:

<https://www.volby.cz/pls/ps2021/ps?xjazyk=CZ>

⁸⁴ SPD. *Aus Respekt von deiner Zukunft: Das Zukunftsprogramm der SPD* (přeloženo autorkou z orig.: „Aus Respekt von deiner Zukunft. Wofür wir stehen. Was uns antreibt. Wonach wir streben.“), str.1

⁸⁵ SPD. *Aus Respekt von deiner Zukunft: Das Zukunftsprogramm der SPD* (přeloženo autorkou z orig.: „Daher benennen wir vier Zukunftsmissionen, die für uns eine zentrale Bedeutung haben. Das gilt für den Kampf gegen den Klimawandel, für die Zukunft der Mobilität, für die Digitalisierung und für das Gesundheitssystem.“), str.8

klimatické cíle, jež vychází z pařížské klimatické dohody, těmito cíli je např. klimatická neutralita do roku 2050. Německo si velmi dobře uvědomuje problémy globálního oteplování, a tak si tento cíl ještě zvyšuje a chce dosáhnout klimatické neutrality už v roce 2045. „*Nejpozději do roku 2045 budeme žít, pracovat a podnikat v Německu bez skleníkových plynů. Abychom toho byli schopni dosáhnout, zajistíme, že nejpozději do roku 2040 budeme elektřinu získávat výhradně z obnovitelných zdrojů.*“⁸⁶ Veškeré budovy v Německu tak budou vytápěny a zcela založeny na obnovitelných energiích. Kde nebude možné využít obnovitelných energií, bude se využívat vodík, během jehož spalování nedochází ke vzniku žádných skleníkových plynů.

Snaha o snižování produkce CO₂ je zřejmá i v dopravě. Federální vláda přispěje na modernizaci současného vozového parku a zavazuje se, že veškeré autobusy a vlaky co budou v obcích jezdit, budou do roku 2030 klimaticky neutrální. Dále chtějí do téhož roku elektrifikovat minimálně 75 % železniční sítě, v místech, kde elektrifikace nebude možná chtějí podporovat použití vlaků na vodíkový pohon. Hlavním bodem zájmu dopravní politiky SPD je udělat pro cestující železniční dopravu co nejatraktivnější. Chtějí, aby v rámci Evropy bylo cestování vlakem levnější než létání. Pokud není možné k přepravě využít veřejnou dopravu, chce SPD pomocí ekologických programů a dotačních bonusů podnítit občany k nákupu elektromobilů.

Důsledně digitalizovanou administrativu a vzdělávací systém, tak si SPD představuje digitální infrastrukturu světové úrovně. Cílem je nabídnout občanům moderní vstřícný stát, který nabízí jednoduchý digitální přístup k jeho službám. Digitalizace není cílena jen na správní administrativu, cílem SPD je také digitalizace v oblasti školství. „*Naším cílem je zlepšit proces výuky a učení individualizovat. Podporovat studenty tím nejlepším možným způsobem, školit a odlehčovat učitelům, zlepšit vnitřní diferenciaci v (digitálních) hodinách. Vzdělání a školení učitelů je klíčem k digitální škole.*“⁸⁷ Dle SPD digitální učení rozvíjí

⁸⁶ SPD. *Aus Respekt von deiner Zukunft: Das Zukunftsprogramm der SPD* (přeloženo autorkou z orig: Um in Deutschland bis spätestens 2045 treibhausgasneutral leben, arbeiten und wirtschaften zu können, werden wir dafür sorgen, dass wir unseren Strom spätestens bis zum Jahr 2040 vollständig aus erneuerbaren Energien beziehen.“), str.9

⁸⁷ SPD. *Aus Respekt von deiner Zukunft: Das Zukunftsprogramm der SPD* (přeloženo autorkou z orig.: „Unser Ziel ist es, die Lehr- und Lernprozesse zu individualisieren, Schüler*innen bestmöglich zu fördern, Lehrkräfte fortzubilden und zu entlasten und die Binnendifferenzierung im (digitalen) Unterricht zu verbessern. Die Aus- und Fortbildung von Lehrkräften ist ein Schlüssel zur digitalen Schule.“), str.13

osobnost a podporuje sociální dovednosti, proto je důležité, aby přístup k síti byl cenově dostupný i pro občany s nízkými příjmy. Chtějí prosadit zákon o digitálním vzdělávání a odborné přípravě pro všechny generace. Centra vzdělávání dospělých by se tak staly levné, bezbariérové a dostupné pro všechny občany.

Co se týče ekonomiky SPD si uvědomuje vážné následky koronavirové krize. I přes to německá sociální demokracie stojí za finanční a rozpočtovou politikou, která financuje budoucí investice a vytváří tak udržitelná pracovní místa. Pro SPD je zcela zásadní reforma daňové politiky, kdy nynější systém zatěžuje zejména občany se středními příjmy. SPD odmítá, aby deficit, který zde je po době koronaviru se stal břemenem pro naprostou většinu občanů, kteří jsou již nyní příčně daňově zatíženi. Daňová reforma, by tak měla zlepšit situaci pro občany a podniky s malými až středními příjmy. Naopak ti, co vydělávají nejvíce, budou platit 3% přírážku na dani z příjmu. Sociální demokracie si také dává za cíl zavést tzv. vyměřovací limit pro výběr odvodů na zákonné zdravotní a sociální pojištění. Dalším příjmem do státního rozpočtu má být daň z bohatství. *„Chceme znovu uvést v platnost daň z bohatství, abychom zlepšili finanční sílu země pro budoucí úkoly. Ten, kdo má hodně majetku se musí podílet na financování naší komunity. Proto zavedeme mírnou jednotnou daňovou sazbu ve výši 1 % pro velmi vysoké majetky.“*⁸⁸ Dále chtějí prosadit reformu v případě dědické daně, jelikož současné znění zvýhodňuje bohaté firemní dědice. Daňové zatížení by mělo převážně cílit na bohaté. Zdaněny by měly být i velké digitální společnosti jako Google, Facebook a Amazon, tak aby se i ony podílely na financování společnosti. Chtějí bojovat proti daňovým unikům a prosadit jejich tvrdé trestání.

*„Naším cílem je plná zaměstnanost se spravedlivými mzdami. Naše reakce na změnu světa práce je „právo na práci“*⁸⁹, hlásá ve svém programu SPD. Hlavním cílem pro sociální demokracii tak v tomto volebním období je snížit nezaměstnanost a postarat se o spravedlivé mzdy. Je důležité, aby každý měl možnost pracovat, a následně se efektivně vzdělávat,

⁸⁸ SPD. *Aus Respekt von deiner Zukunft: Das Zukunftsprogramm der SPD* (přeloženo autorkou z orig.: „Wir wollen die Vermögensteuer wieder in Kraft setzen, auch um die Finanzkraft der Länder für wichtige Zukunftsaufgaben zu verbessern. Wer sehr viel Vermögen hat, muss einen größeren Beitrag zur Finanzierung unseres Gemeinwesens leisten. Deshalb werden wir unter anderem einen maßvollen, einheitlichen Steuersatz von einem Prozent für sehr hohe Vermögen einführen.“), str. 23

⁸⁹ SPD. *Aus Respekt von deiner Zukunft: Das Zukunftsprogramm der SPD* (přeloženo autorkou z orig.: „Unser Ziel ist Vollbeschäftigung mit gerechten Löhnen. Unsere Antwort auf den Wandel der Arbeitswelt ist ein „Recht auf Arbeit“.“) str. 27

jelikož v nynějším světě se práce mění. Spravedlivé mzdy by měly být dány kolektivní smlouvou, která by zaručovala vyrovnání mezd mezi různými oblastmi Německa. Každý, kdo pracuje na plný úvazek, musí být schopen žít ze své práce bez jakékoliv další podpory. Dále pak SPD bude chtít zvyšovat ze zákona danou minimální mzdu minimálně na 12 eur za hodinu a více.

Cílem sociální demokracie je vytvořit podmínky pro suverénní Evropu, která stojí za sociální spravedlivostí, prosperitou a lidskými právy. Společně chce SPD pracovat na spravedlivějším, mírumilovnějším a udržitelnějším světě. Důležité je také podle SPD zabránit ekonomickému a politickému rozkolu v EU, soudržnost EU je pro ni totiž naprosto klíčová při cestě za prosperitou. „*Pouze se solidární a suverénní EU jsme schopni pomoci utvářet svět zítřka a přiblížit se naší vizi demokratické, spravedlivé a udržitelné budoucnosti.*“⁹⁰, říká SPD. Cílem SPD je vytvořit jednotné životní minimum v celé Evropě, proto vítají návrh právního rámce pro evropské minimální mzdy. Dále chtějí prosadit trvalé evropské pojištění pro případ nezaměstnanosti, které by mělo chránit eurozónu před ekonomickými otřesy v dobách vážných hospodářských krizí. Zastávají humanitární a solidární azylovou a uprchlickou politiku v Evropské unii. Bojovat se nemá proti uprchlíkům, ale proti příčinám útěku těchto lidí. SPD si uvědomuje nepostradatelnost NATO pro bezpečnost Evropy, zároveň ale chtějí, aby se EU stala nezávislejší z hlediska bezpečnostní a obranné politiky. Chtějí rozšiřovat evropskou spolupráci, jejich cílem je evropská armáda jako součást Evropy, jako síla pro mír. Přesto při řešení konfliktů chtějí nejvíce spoléhat na diplomacii a dialog. Jsou pro odzbrojení a kontrolu zbrojení, svět bez jaderných zbraní je a zůstává cílem sociálně demokratické zahraniční politiky.

Sociální demokracie si dala za cíl vytvoření rovných životních podmínek pro všechny v celém Německu. SPD se staví proti jakékoliv diskriminaci a vylučování jakékoliv skupiny obyvatelstva, právo na dobrý a kvalitní život by měl mít každý, bez ohledu na to, jakého je člověk pohlaví, národnosti, náboženství, sexuální orientace či má-li nějaké zdravotní postižení. SPD hájí politická a sociální občanská práva.

⁹⁰ SPD. *Aus Respekt von deiner Zukunft: Das Zukunftsprogramm der SPD* (přeloženo autorkou z orig.: „Nur mit einer solidarischen und souveränen EU sind wir in der Lage, die Welt von morgen mitzugestalten und unserer Vision einer demokratischen, gerechten und nachhaltigen Zukunft näher zu kommen.“), str. 55

Volby v roce 2021 skončily pro SPD absolutním vítězstvím, se ziskem 25,7 % hlasů obdrželi celkem 206 mandátů ve spolkovém sněmu.⁹¹ Společně se Svazem90/Zelení (Grüne) a Svobodnou demokratickou stranou (FDP) vytvořili vládnoucí koalici, pod vedením nového spolkového kancléře Olafa Scholze.⁹²

5.3 Komparace programů z voleb v roce 2021

Úvodní slova programu české ČSSD, ale i německé SPD se věnují složité době předcházejícího volebního období, jež bylo spjato s dobou pandemie Covid-19. ČSSD se zde snaží především navést voliče, aby se zamyslel nad tím, jak budou jednotlivé strany řešit vzniklý deficit státního rozpočtu, a kdo bude tím pádem ten, kdo ho zaplatí. SPD úvodem spíše rozebírá jednotlivé problémy, které vznikly právě z důvodu období pandemie, jako jsou nezaměstnanost, větší sociální nerovnost apod. A klade si otázku, zda jsme s tím takto smířeni nebo chceme, aby se to do budoucna změnilo?

„*Spravedlivá země, bezpečná budoucnost*“ a „*Z respektu k budoucnosti*“ to byla nová volební hesla pro volby v roce 2021. ČSSD názvem svého programu „*Spravedlivá země, bezpečná budoucnost*“ se snaží poukázat na to, že oni budou krizi způsobenou koronavirem řešit spravedlivě a nedovolí, aby zatížení byli jen občané se středními příjmy, ale všichni bez rozdílu. SPD svým sloganem „*Z respektu k budoucnosti*“ zase odkazuje převážně na jejich politiku týkající se globálního oteplování a klimatických změn, jež je jedním z hlavních bodů jejich programu.

Z hlediska obsahu jsou programy tematicky velmi podobné, ovšem z programu SPD vyvstávají do popředí témata klimatických změn, nezaměstnanosti, digitalizace a rovnoprávnosti. Zatímco v programu české ČSSD dostává každé téma podobný prostor, opět se zaměřují na rodinu, seniory, školství, zdravotnictví, bydlení, kulturu, daně, ekologii, zemědělství, politiku zaměstnanosti, zahraniční politiku a EU.

⁹¹ BUNDESZENTRALE FÜR POLITISCHE BILDUNG. *Sitzverteilung* [online]. 25.10.2021 [cit. 2022-03-14]. Dostupné z: <https://www.bpb.de/kurz-knapp/zahlen-und-fakten/bundestagswahlen/340992/sitzverteilung/>

⁹² ČESKÁ TISKOVÁ KANCELÁŘ. Nová vláda v Německu je připravena: Jakou roli má prezident v povolebním vyjednávání. *IROZHlas* [online]. 11.10.2021 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z: https://www.irohlas.cz/zpravy-svet/nemecko-vlada-v-nemecku-olaf-scholz-koalici-smlouva_2112071028_ako

Pokud se jedná o problematiku rodin navazují obě strany převážně na svoji politiku z předchozího volebního období. SPD dále rozvíjí svoji politiku rodinné pracovní doby, ke které chtějí přidat partnerský bonus ElterngeldPlus, aby zajistili ještě lepší slučitelnost práce a rodiny. ČSSD se zaměřuje především na novomanželské půjčky, zvýšení porodného, rozšíření otevírací doby u mateřských škol a jeslí. ČSSD i SPD chystají změny v oblasti přídavků na dítě. ČSSD chce sloučit přídavek na dítě s daňovou slevou na dítě a vyplácet podporu ve výši 3 000,- Kč, pro ty rodiny, v nichž alespoň jeden rodič pracuje. SPD: *„Měsíční základní částka nových přídavků na děti se bude pohybovat kolem 250 eur. Maximální částka se bude odvíjet od výdajů středně příjmových rodin na vzdělání a bude minimálně dvakrát vyšší než základní částka. Maximální částka je životní minimum včetně příspěvku na bydlení a nákladů na vzdělání. Nový přídavek na dítě nahrazuje ten stávající a sdružuje předchozí dávky.“*⁹³ Velkou změnou, kterou můžeme v programu ČSSD pro rok 2021 zaznamenat je příklon k zavedení manželství i pro stejnopohlavní páry.⁹⁴

Pro hospodářskou politiku obou politických stran je typická podpora družstevnictví a malých až středních podnikatelů. „Prosadíme zákonný rámec a podporu pro vytvoření energetických družstev s cílem vytváření decentralizovaných skupin v rámci měst a obcí.“⁹⁵ Úkolem těchto energetických družstev by bylo vyrovnávat kolísavou výrobu obnovitelných zdrojů. Stejnou myšlenku můžeme najít i v programu SPD, *„masivní rozšíření obnovitelných energií a účast místních občanů, například prostřednictvím energetických družstev, se stane základem naší politiky ochrany klimatu a energetiky.“*⁹⁶

Tématu ochrany klimatu a přírody, věnují ČSSD i SPD podstatnou část programu. Obě strany vycházejí ze státy přijaté Pařížské dohody o ochraně klimatu, ve které se zavázaly dosáhnout klimatické neutrality do roku 2050. ČSSD se tak v rámci naplnění této dohody

⁹³ SPD. *Aus Respekt von deiner Zukunft: Das Zukunftsprogramm der SPD* (přeloženo autorkou z orig.: „Der monatliche Basisbetrag dieses neuen Kindergeldes wird bei zirka 250 Euro liegen. Der Höchstbetrag wird sich an den Ausgaben von Familien mit mittleren Einkommen für Bildung und Teilhabe orientieren und mindestens doppelt so hoch sein wie der Basisbetrag. Im Höchstbetrag sind das sächliche Existenzminimum inklusive Wohnkostenpauschale sowie Bildungs- und Teilhabekosten enthalten. Das neue Kindergeld ersetzt so den Kinderfreibetrag und bündelt bisherige Leistungen.“), str. 40

⁹⁴ ČSSD. *Vize ČSSD pro Česko 2030*, str. 44

⁹⁵ ČSSD. *Vize ČSSD pro Česko 2030*, str. 29

⁹⁶ SPD. *Aus Respekt von deiner Zukunft: Das Zukunftsprogramm der SPD* (přeloženo autorkou z orig.: „Der massive Ausbau der erneuerbaren Energien und die Beteiligung der Bürger*innen vor Ort, beispielsweise durch Energiegenossenschaften, werden das Herzstück unserer Klimaschutz- und Energiepolitik.“), str. 9

chce zaměřit na snižování množství odpadů, podporování zero-waste plánů, dále hovoří o nastavení tzv. energetického mixu, díky němu by měla ČR zůstat soběstačná ve výrobě energií. Německo si oproti České republice klade mnohem vyšší cíle a chce klimatické neutrality dosáhnout předčasně už v roce 2045. Obě strany si zároveň uvědomují potřebu digitalizace, ta se mocně promítla i do jejich programů. ČSSD se zavazuje k vytvoření Národní digitální agentury, která bude rozvíjet a spravovat veškeré IT systémy státu levně a bezpečně. Dále se zavazují dokončit do roku 2023 páteří síť vysokorychlostního internetu na území celé ČR.

Dalším bodem, ve kterém se programy značně shodují je daňová politika, jejímž cílem má být zdanění převážně majetné části obyvatelstva. SPD ve svém programu hovoří o znovuzavedení daně z bohatství ve výši 1 %. Česká ČSSD se zde nechává inspirovat, *„Zavedeme tzv. milionářskou daň, tj. daň z obřích majetků nad 100 milionů korun se sazbou 1 % ročně po vzoru aktuální německé diskuze.“*⁹⁷ říká. Strany se zavazují k boji proti daňovým únikům, vyhýbání se daňovým povinnostem a daňovým podvodům na evropské úrovni. Cílem je zrušit daňové ráje a vyžadovat spravedlivý daňový systém s účastí elit.

Evropská unie představuje pro ČSSD i SPD možnost, jak držet pospolu, možnost jak překonat krizi, která vznikla následkem pandemie Covid-19. Je to instituce, jež přispívá k ochraně a posilování evropských hodnot a zájmů a dává naději na dobrý život pro všechny. V souvislosti s Evropskou unií a systémem přerozdělovacích kvót pro migranty, zastává na rozdíl od SPD česká ČSSD trvale negativní postoj k těmto kvótám. Ovšem i přes tento nesouhlas chce ČSSD v zastoupení pro Českou republiku Evropskou unii aktivně utvářet. V programu zmiňují i nezbytnost využít předsednictví, které bude v roce 2022 Česká republika mít. Toto předsednictví, chtějí využít především k posilování sociálního pilíře Unie.

V oblasti školství se politika ČSSD ani SPD příliš nemění, obě strany prosazují zřízení tzv. celodenních škol, kde by děti mohly trávit čas i odpoledne s širokou nabídkou rozvíjejících volnočasových programů a kroužků. Pro SPD pořád zůstává v popředí důraz na digitalizaci školství a možnost vzdělávání v průběhu celého života. Školení a školící programy jsou totiž

⁹⁷ ČSSD. *Vize ČSSD pro Česko 2030*, str. 32

důležité pro osobnostní rozvoj a profesní růst, čímž přispívají ke snižování nezaměstnanosti, což je jeden z podstatných cílů sociální demokracie. ČSSD zase opětovně upozorňuje na potřebu zlepšit finanční ohodnocení učitelů, aby nedocházelo k odlivu kvalitních pedagogů do jiného ekonomického sektoru.

Závěrem můžeme programům přisoudit značnou podobnost s těmi v předchozím volebním období. V oblastech rodiny, péče o seniory, vzdělávání jsou z velké části převzaty původní ideje. Čím je program ČSSD úplně nový, jsou postoje sociálně demokratické strany na téma ekologie, zemědělství a udržitelného rozvoje. Program SPD měla tato témata obsažen už v programu pro rok 2017, ovšem v programu pro rok 2021 toto téma ještě více prohlubuje a představuje konkrétní kroky, díky nimž dosáhne klimatické neutrality.

6. Závěr

Cílem mé bakalářské práce byla komparace programů do parlamentních voleb politických stran české ČSSD a německé SPD v letech 2017 a 2021. Mou snahou bylo čtenáře seznámit se shodami a odlišnostmi v programech těchto dvou sociálně demokratických stran.

Na základě mnou provedené analýzy programatiky stran v oblastech, jimiž jsem se zabývala (jako např.: přístup k solidaritě, rodina, školství, hospodářství, zahraniční politika, vztah k EU, ekologie), jsem došla k závěru, že německá sociální demokracie má s tou českou mnoho společného.

V oblasti rodin prosazuje SPD velmi inovativní přístup, pokud jde o přerozdělení péče o děti a práce. Chtějí se zasadit o prosazení rodinné pracovní doby, která by umožňovala oběma rodičům zůstat pracujícími s možností kariérního růstu a zároveň nepřicházet o rodinný život. SPD toho chce docílit systémem příspěvků, které budou pobírat ti rodiče, kteří kromě péče o děti vykonávají 75 % - 90 % práce na plný úvazek. Dále SPD představuje jednotný přístup k rodinám všech typů (klasická manželství, stejnopohlavní páry, patchworkové rodiny, samoživitele aj.) ČSSD je ve svém přístupu k rodinám poněkud konzervativnější a v roce 2017 zohledňuje především tradiční manželské páry, popř. samoživitele a samoživitelky. V programu pro rok 2021, ale dochází ke změně a ČSSD se přiklání na stranu stejnopohlavních párů, s tím že se pro ně bude snažit zajistit manželství se stejnými právy a povinnostmi jako je pro heterosexuální páry.

V oblasti školství vidí obě strany budoucnost v zavedení celodenních škol a digitalizace školství. Ta má umožnit vzdělávání časově flexibilnějším a tím pádem dostupnějším i pro občany v produktivním věku, kteří se jinak nemohou dále vzdělávat. Systém celodenního vzdělávání by zase měl umožnit rodičům více času na práci a tím pádem větší možnost kariérního postupu, zároveň děti by se díky němu mohly pomocí kroužků a volnočasových aktivit včasné realizovat a připravovat na výkon případného budoucího povolání.

Z hospodářského hlediska se obě strany zaměřují na podporu průmyslu 4.0 a s ním spojené digitalizaci. ČSSD chce stavět ekonomiku ČR na malých a středních podnicích, kterým chce s přechodem na digitalizaci pomoci, aby mohly i nadále zůstat konkurenceschopnými. SPD se také zavazuje k podpoře malých a středních podniků a zároveň chce zvyšovat význam

kolektivních smluv a posílit úlohu družstevnictví. V programech pro rok 2021 se zabývají především řešením zvýšeného schodku státní pokladny, který způsobily výdaje v době pandemie. ČSSD se ztotožňuje s východiskem/názorem SPD o znovuzavedení tzv. milionářské daně ve výši 1 % a reformách v oblasti daně dědické.

Zahraniční politika by se dala v obou případech shrnout jako mírová politika, obě sociálně demokratické strany dávají při řešení konfliktů přednost dialogu. Chtějí udržovat dobré vztahy se svými sousedy a v rámci všech nadnárodních organizací jichž jsou členy. Dále se vyjadřují k potřebě udržovat strategicky výhodné vztahy s USA, Ruskem a Čínou. V Evropské unii vidí sociální unii. Chtějí skrze ni prosadit minimální platy a udělat příkoří odlivu kapitálu do daňových rájů. Obě strany vyzývají k větší občanské ohleduplnosti a solidaritě, ta je základem jejich politiky.

Největší neshody jsou v názorech na migrační politiku. ČSSD se silně vyhraňuje proti zavedení evropských přerozdělovacích migračních kvót. SPD by naopak tyto kvóty uvítala, anebo alespoň chce usilovat o nějaké zvýhodnění v podobě dotací pro státy, které migranty přijímají ve velkém.

Zvláštní kategorií je pak ekologie a politika ochrany klimatu. Nejedná se totiž o úplně typickou oblast zájmu stran sociální demokracie. V případě ČSSD jí dokonce v roce 2017 nebyla v programu věnována žádná pozornost. Obě strany se, ale shodují v dodržení Pařížských dohod o ochraně klimatu a zavazují se dosáhnout do roku 2050 klimatické neutrality. SPD však dává dokonce ještě vyšší cíle a chce se stát klimaticky neutrální zemí už v roce 2045.

Sociálně demokratické strany ČSSD a SPD si jsou tématy i názory na řešení určitých problémů velmi blízké. Největším překvapením pro mne byla oblast řešení rodinné politiky, protože podobný návrh na řešení rodinné a kariéerní bilance, nenalezneme v české politické sféře u žádné politické strany.

Věřím, že práce bude nejen teoretickým přínosem, ale také poslouží v hodinách německého jazyka jako didaktický materiál při výuce reálií. Obsahuje totiž aktuální vhlad do situace na německé politické scéně ve srovnání s českou politickou scénou a může tak usnadnit porozumění německé politické situaci.

Seznam použitých informačních zdrojů

Odborná literatura

DAVID, Roman. *Politologie: základy společenských věd*. 5., přeprac. a rozš. vyd. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2003. Klasikové společenských věd. ISBN 80-718-2162-4.

DRÁBOVÁ, Renáta a Zdeňka ZUBÍKOVÁ. *Společenské vědy: základy společenských věd*. 5., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Fragment, 2007. Maturita (Fragment). ISBN 978-80-253-0050-3.

FIALA, Petr a Maxmilián STRMISKA. *Teorie politických stran: úvod do jejich srovnávacího studia*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1998. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-859-4731-5.

GIDDENS, Anthony. *Třetí cesta a její kritici: obnova sociální demokracie*. 5., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Mladá fronta, 2004. Myšlenky (Mladá fronta). ISBN 80-204-1208-5.

GIDDENS, Anthony. *Třetí cesta: obnova sociální demokracie*. 5., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Mladá fronta, 2001. Myšlenky (Mladá fronta). ISBN 80-204-0906-8.

KLÍMA, Michal. *Volby a politické strany v moderních demokraciích: základy společenských věd*. 5., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Radix, 1998. Klasikové společenských věd. ISBN 80-860-3113-6.

MALÍŘ, Jiří a Pavel MAREK. *Politické strany: vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu v letech 1861-2004*. 5., přeprac. a rozš. vyd. Brno: Doplněk, 2005. Myšlenky (Mladá fronta). ISBN 80-723-9178-X.

MALÍŘ, Jiří a Pavel MAREK. *Politické strany: vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu v letech 1861-2004*. 5., přeprac. a rozš. vyd. Brno: Doplněk, 2005. Myšlenky (Mladá fronta). ISBN 80-723-9179-8.

NOVÁK, Miroslav. *Systémy politických stran: úvod do jejich srovnávacího studia*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-858-5022-2.

SARTORI, Giovanni. *Strany a stranické systémy: schéma pro analýzu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005. Klasikové společenských věd. ISBN 80-732-5062-4.

ZEMAN, Miloš. *Vzestup a pád české sociální demokracie: obnova sociální demokracie*. 5., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Andrej Šťastný, 2006. Myšlenky (Mladá fronta). ISBN 80-867-3922-8.

ŽALOUDEK, Karel. *Encyklopedie politiky: schéma pro analýzu*. Praha: Libri, 1996. Klasikové společenských věd. ISBN 80-859-8311-7.

Volební programy

ČSSD. *Dobrá země pro život: Volební program ČSSD pro volby 2017* [online]. 2017 [cit. 2022-03-27]. Dostupné z: <https://www.cssd.cz/data/files/program-210x210-seda.pdf>

ČSSD. *Vize ČSSD pro Česko 2030* [online]. 18.06.2021 [cit. 2022-03-05]. Dostupné z: <https://www.cssd.cz/data/files/cssd-program-vize-2030.pdf>

SPD. *Aus Respekt vor deiner Zukunft.: Das Zukunftsprogramm der SPD* [online]. 2021 [cit. 2022-03-08]. Dostupné z:

<https://www.spd.de/fileadmin/Dokumente/Beschluesse/Programm/SPD-Zukunftsprogramm.pdf>

SPD. *Zeit für mehr Gerechtigkeit: Unser Regierungsprogramm für Deutschland* [online]. 2017 [cit. 2022-03-20]. Dostupné z:

https://www.spd.de/fileadmin/Dokumente/Regierungsprogramm/SPD_Regierungsprogramm_BTW_2017_A5_RZ_WEB.pdf

Internetové zdroje

BUNDESZENTRALE FÜR POLITISCHE BILDUNG. *Sitzverteilung* [online]. 21.11.2018 [cit. 2022-03-30]. Dostupné z: <https://www.bpb.de/kurz-knapp/zahlen-und-fakten/bundestagswahlen/zuf-btw-2017/279954/sitzverteilung/>

BUNDESZENTRALE FÜR POLITISCHE BILDUNG. *Sitzverteilung* [online]. 25.10.2021 [cit. 2022-03-14]. Dostupné z: <https://www.bpb.de/kurz-knapp/zahlen-und-fakten/bundestagswahlen/340992/sitzverteilung/>

ČESKÁ TISKOVÁ KANCELÁŘ. Nová vláda v Německu je připravena: Jakou roli má prezident v povolebním vyjednávání. *IRozhlas* [online]. 11.10.2021 [cit. 2022-04-10].

Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/nemecko-vlada-v-nemecku-olaf-scholz-koalici-smlouva_2112071028_ako

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Volby do poslanecké sněmovny parlamentu ČR* [online]. 2021 [cit. 2022-03-19]. Dostupné z: <http://www.historiecssd.cz/>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 20.10. – 21.10.2017* [online]. 2017 [cit. 2022-03-29]. Dostupné z: <https://www.volby.cz/pls/ps2017/ps?xjazyk=CZ>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konané ve dnech 20.10. – 21.10.2017* [online]. 2017 [cit. 2022-03-11]. Dostupné z:

ČSSD. *Z historie české sociální demokracie. Encyklopedie ČSSD: založena ke 135. výročí založení strany* [online]. 2013 [cit. 2022-03-18]. Dostupné z: <http://www.historiecssd.cz/>

ČSSD. *Grémium ČSSD* [online]. 2021 [cit. 2022-03-19]. Dostupné z: <https://www.cssd.cz/nasi-lide/politicke-gremium-cssd/>

DECKER, Frank. *Wahlergebnisse und Wählerschaft der SPD. Bundeszentrale für politische Bildung* [online]. 2020, 01.09.2020 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: <https://www.bpb.de/themen/parteien/parteien-in-deutschland/spd/42093/wahlergebnisse-und-waehlerschaft-der-spd/>

DER BUNDESWAHLLEITER. *Bundeswahlgesetz: §1 odst. 1 věty (1) (BWG)*. [online]. 1993 [cit. 2022-03-27]. Dostupné z: <https://www.bundeswahlleiter.de/dam/jcr/2596ba8d-34e4-4c9b-a731-a27f8fb0618f/bundeswahlgesetz.pdf>

DEUTSCHER BUNDESTAG. *Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland. Ods. III. Bundestagy, Artikel 38*. [online]. Bonn am Rhein, 1949 [cit. 2022-03-27]. Dostupné z: <https://www.bundestag.de/gg>

DEUTSCHER BUNDESTAG. *Bundestagswahlergebnisse seit 1949 – Zweitstimmen* [online]. 01.10.2021 [cit. 2022-04-03]. Dostupné z: https://www.bundestag.de/parlament/wahlen/ergebnisse_seit1949-244692

DRECKER, Frank. *Etappen der Parteigeschichte der SPD* [online]. 01.09.2020 [cit. 2022-04-01]. Dostupné z: <https://www.bpb.de/themen/parteien/parteien-in-deutschland/spd/42082/etappen-der-partiegeschichte-der-spd/>

<https://www.volby.cz/pls/ps2021/ps?xjazyk=CZ>

POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. *Ústava České republiky. Čl. 16 odst. 1.* [online]. 1992 [cit. 2022-03-27]. Dostupné z:

<https://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>

SPD. *Über 150 Jahre SPD* [online]. 2022 [cit. 2022-04-01]. Dostupné z:

<https://www.spd.de/partei/geschichte/>

SVITÁK, Matěj. ČSSD odsouhlasila vstup do vlády.: V referendu bylo pro 58,5 procenta hlasujících. *Česká televize: ČT24* [online]. 15. 06. 2018 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z:

<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2510530-cssd-oznami-zda-vstoupi-do-vlady-z-kuloaru-zni-ze-je-pro>

ŠOPFOVÁ, Kristýna. ČSSD propouští. Zůstane jen dvacet

zaměstnanců. *Novinky.cz* [online]. 01.01.2022 [cit. 2022-03-19]. Dostupné z:

<https://www.novinky.cz/domaci/clanek/cssd-propousti-zustane-jen-dvacet-zamestnancu-40382646>

ŽÁK, Michal. Německo dál povede velká koalice: Vládu s Merkelovou podpořila většina členů SPD. *IRozhlas* [online]. 04. 03. 2018 [cit. 2022-04-10]. Dostupné z:

https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/nemecko-vlada-spd-a-cducsu_1803040911_miz